

Ökad likvärdighet för elever med funktionshinder

*Slutbetänkande
av Utredningen om statliga specialskolor*

Stockholm 2007

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2007:87

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Textbearbetning och layout har utförts av Regeringskansliet, FA/kommittéservice

Tryckt av Edita Sverige AB
Stockholm 2007

ISBN 978-91-38-22841-8
ISSN 0375-250X

Till statsrådet Jan Björklund

Regeringen beslutade den 7 december 2006 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att utreda hur Ekeskolan och Hällsboskolan ska återetableras som statliga specialskolor för elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav språkstörning. Utredningen redovisade sina förslag i betänkandet *Två nya statliga specialskolor (SOU 2007:30)* till statsrådet Björklund den 15 maj 2007.

Därutöver ingår i direktiven att kartlägga och analysera hur stort behovet av utbildningsplatser kan förväntas bli vid inrättande av en statlig specialskola för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder. I uppdraget ingår bl.a. att analysera och lämna förslag till en lämplig organisationsform för en sådan specialskola samt vid behov lämna förslag till författningsändringar om möjligheten till förlängd skolgång i specialskolan. I direktiven ingår även att kartlägga och analysera hur utbildningen för döva, hörselskadade eller dövblinda elever utifrån behov och efterfrågan bäst kan organiseras så att eleverna ges möjlighet att få en ändamålsenlig utbildning av hög kvalitet. Därvid ska utredaren särskilt analysera skillnaderna mellan statliga specialskolor för döva eller hörselskadade elever samt regionala hörselklasskolor med kommunen som huvudman. Uppdraget omfattar även utbildning vid riksgymnasieskolor för döva eller hörselskadade elever samt elever med svåra rörelsehinder. Utredaren ska överväga om det krävs förändringar i styrning, organisation eller ansvarsfördelning för utbildningen. Uppdragen ska redovisas senast den 3 december 2007.

Sofia Larsen, ordförande i riksdagens utbildningsutskott, förordnades från och med den 7 december 2006 till särskild utredare.

Som sekreterare i utredningen förordnades från och med den 1 januari 2007 Merja Strömberg, kansliråd vid Utbildningsdepartementet.

Som sekreterare i utredningen förordnades vidare från och med den 19 februari 2007 Roger Karlsson, hovrättsassessor i Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Som experter i utredningen förordnades från och med den 1 februari 2007 Kent Eriksson och Cecilia Danielsson, departementssekreterare vid Utbildningsdepartementet, Kristina Lindström, departementssekreterare vid Finansdepartementet, Mari Svensson, kansliråd vid Finansdepartementet, Jan Mellgren, tidigare skolchef i Göteborg och Ulf Gustin, stf. grundskolechef i Uppsala.

Utredningen, som antagit namnet Utredningen om statliga specialskolor (U 2006:11), överlämnar härmed sitt andra betänkande *Ökad likvärdighet för elever med funktionshinder (SOU 2007:87)*.

Stockholm den 3 december 2007.

Sofia Larsen

/Merja Strömberg
Roger Karlsson

Förord

Att sträva efter ett likvärdigt skolsystem där alla får en ärlig chans att lyckas är en självklarhet. Vägen till att lyckas kan dock se olika ut för olika elever. För min del utgår en likvärdig skola ifrån varje enskild elevs behov och möjligheter. Detta innebär inte att alla skolor ska arbeta likadant eller bedrivas på samma sätt utan i en likvärdig skola är det elevens behov och förutsättningar som styr.

Det är också en självklarhet att alla ska vara inkluderade i vårt samhälle. Det är ett mycket viktigt mål om vi kommer ihåg att vägen dit kan se olika ut. Varje människa och varje elev är unik och det som passar den ene passar inte alltid för den andre. Därför behöver vi ett skolsystem som utgår ifrån den enskilde elevens möjligheter, behov och val.

I mitt första betänkande – *Två nya statliga specialskolor (SOU 2007:30)* – föreslog jag en ny flexibel specialskola. Nyckelorden i den nya specialskolan är valfrihet, flexibilitet och information. I detta andra betänkande har jag bl.a. i uppdrag att analysera och lämna förslag på hur utbildningen för döva, hörselskadade eller dövblinda elever bäst kan organiseras. Även i detta betänkande går nyckelorden tydligt igen. För att öka likvärdigheten och möjligheten för dessa elever att få den bästa utbildningen krävs ett flexibelt system som utgår från den enskilde eleven. Det är ett system där elevgruppens behov på bästa sätt kan tillgodoses om möjlighet till individuella och flexibla utbildningslösningar finns. Det är dock viktigt att staten tar ett tydligt ansvar för elever med funktionshinder så att kravet på valfrihet, flexibilitet och information om olika utbildningsmöjligheter kan tillgodoses.

I detta betänkande föreslår jag ett flexibelt system som ger förutsättningar för olika regionala lösningar. Just nu pågår en mycket positiv utveckling i många kommuner där samverkan och samarbete mellan olika huvudmän och kommuner kommer till stånd. Denna positiva utveckling vill jag stimulera.

Sofia Larsen

Innehåll

Sammanfattning	9
Författningsförslag	27
1 Utredningens uppdrag och arbete	29
1.1 Uppdraget.....	29
1.2 Utredningsarbetet.....	30
2 Bakgrund	33
2.1 Statliga specialskolor i förhållande till kommunernas ansvar och möjlighet att anordna utbildning för elever med vissa funktionshinder.....	33
2.1.1 Den statliga specialskolan	33
2.1.2 Den kommunala grundskolan.....	36
2.1.3 Malvaskolan.....	42
2.2 Riksgymnasierna för döva och hörselskadade elever (RGD/RGH) och för svårt rörelsehindrade elever (RgRh).....	44
2.2.1 RGD/RGH	44
2.2.2 RgRh.....	45
2.2.3 Tilläggsbidrag till riksgymnasieelever.....	47
2.3 En specialskola för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder	48
2.3.1 Gällande reglering.....	48
3 Statliga specialskolor i förhållande till kommunernas ansvar och möjlighet att anordna utbildning för elever med vissa funktionshinder – förslag	51

3.1	Myndigheten för specialpedagogik	51
3.2	Den framtida utvecklingen för döva eller hörselskadade elever	51
3.3	Skillnader mellan statliga specialskolor och kommunal verksamhet på grundskolenivå	56
3.3.1	Ekonomiska förutsättningar	57
3.3.2	Statsbidrag till kostnader för insatser av regional art höjs	59
3.3.3	Motprestationer till statligt bidrag.....	61
3.3.4	Uppföljning.....	62
3.3.5	Malvaprojektet	63
3.3.6	Nationell samordning	64
3.4	Riksgymnasier för döva och hörselskadade (RGD/RGH) och för svårt rörelsehindrade elever (RgRh)	65
3.4.1	Riksgymnasier för döva eller hörselskadade elever.....	66
3.4.2	Riksgymnasier för svårt rörelsehindrade ungdomar.....	71
3.5	Andra utbildningsinsatser av regional art	77
4	En statlig specialskola för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder (Ekeskolan) – förslag.....	81
4.1	Myndigheten för specialpedagogik	81
4.2	Elever i gymnasieåldern.....	81
4.3	Ikraftträdande.....	87
5	Ekonomiska konsekvenser	89
6	Författningskommentar	93
	Bilaga	95
	Kommittédirektiv 2006:127	

Sammanfattning

Myndigheten för specialpedagogik

Skolmyndighetsutredningen (U 2007:03) har haft i uppdrag att föreslå en ny statlig myndighetsstruktur för skolväsendet m.m. Utredningen ska enligt sina direktiv (dir. 2007:28) lämna förslag på vilka uppgifter olika myndigheter ska ansvara för samt hur de ska vara organiserade, dimensionerade och lokaliserade. De myndigheter som berörs av översynen är bl.a. Specialpedagogiska institutet (SIT), Specialskolemyndigheten (SPM) och Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd (SiSUS).

Utredningen har den 1 november 2007 redovisat sina förslag för regeringen.

Utredningen har föreslagit bl.a. att en ny myndighet, *Myndigheten för specialpedagogik*, bildas av SIT, SPM och SiSUS.

I våra förslag utgår vi ifrån att en ny myndighet ska bildas och att namnet tills vidare är Myndigheten för specialpedagogik.

Statliga specialskolor i förhållande till kommunernas ansvar och möjlighet att anordna utbildning för elever med vissa funktionshinder

Skillnader mellan statliga specialskolor och kommunal verksamhet på grundskolenivå

Antalet barn i Sverige med cochleaimplantat (CI) ökar. Denna utveckling och framväxten av kommunala hörselklasskolor, som är anpassade för elever med hörselskada, har medfört att gränsdragningen mellan specialskolans och grundskolans målgrupper har blivit otydligare. Detta har medfört att andelen elever som byter skolform under sin skoltid har ökat.

Mot denna bakgrund har jag övervägt olika former för en ändrad ansvarsfördelning mellan staten och kommunerna för att skapa förutsättningar för en ökad likvärdighet för döva eller hörselskadade elever. Jag har kommit fram till en lösning som innebär att kommunerna förblir huvudmän för de kommunala hörselklassskolorna och staten stimulerar samverkan med t.ex. specialskolan genom höjda bidrag. Staten kan med denna lösning öka sitt ansvar för hela elevgruppen genom att verka för samverkan mellan landsting, kommuner och staten. Detta ska ske genom en nationell samordning och regionala resurscenter.

Min ambition är att med denna lösning skapa ett flexibelt system som ger förutsättningar för olika regionala lösningar.

Förslag

1. Statsbidrag till kostnader för insatser av regional art för döva eller hörselskadade elever i grundskolan eller i motsvarande utbildning vid fristående skola höjs

Bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet höjs med ca 309 procent, vilket för budgetår 2007 motsvarar ett belopp om 28,1 mnkr.

2. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att vid ansökan om bidrag ange vilket eller vilka krav som ställs på insatserna av regional art för att bidrag ska beviljas

I samband med att myndigheten behandlar en ansökan om bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet ska myndigheten ange vilket eller vilka krav som ställs på den regionala insatsen för att bidraget ska beviljas. Syftet med kraven ska vara att säkerställa att utbildningsinsatsen håller hög kvalitet.

3. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att följa upp att de krav som myndigheten ställt på regionala insatser följs

Myndigheten ges i uppdrag att följa upp att de krav som myndigheten i samband med ansökan om bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet ställt på den regionala insatsen följs.

4. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att i samverkan med de berörda skolorna utreda Malvaprojektets fortsatta inriktning och behovet av ett ekonomiskt stimulansbidrag

Malvaprojektet i Stockholm bedrivs av kommunala Alviksskolan och statliga Manillaskolan tillsammans. Malvaprojektet är ett utmärkt exempel på hur olika skolformer kan samarbeta på ett flexibelt sätt och där elevernas olika behov av både teckenspråkig och talande miljö kan kombineras. Jag anser att projektet bör ges förutsättningar att utvecklas.

5. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att inom sin verksamhet skapa en organisation som innebär en nationell samordning och regionala resurscenter när det gäller döva eller hörselskadade elevers utbildning i sin helhet

Döva eller hörselskadade elever finns i dag i specialskolan, kommunala hörselklasskolor och olika former av integrerade lösningar. Målgruppen har med CI blivit otydlig. Jag anser att elevgruppens behov bäst kan tillgodoses om möjlighet till flexibla utbildningslösningar finns. Det är dock viktigt att staten tar ett tydligt ansvar för hela målgruppen.

Bakgrund

Direktiv

Enligt mina direktiv ska jag i denna del kartlägga och analysera hur utbildningen för döva, hörselskadade eller dövblinda elever utifrån behov och efterfrågan bäst kan organiseras så att eleverna ges möjlighet att få en ändamålsenlig utbildning av hög kvalitet. Jag ska särskilt analysera skillnaderna mellan statliga specialskolor för döva eller hörselskadade elever samt regionala hörselklasskolor med kommunen som huvudman. Utifrån detta underlag ska jag överväga om det krävs förändringar i styrning, organisation eller ansvarsfördelning för utbildningen.

Den statliga specialskolan

För barn som på grund av dövhet eller hörselskada inte kan gå i grundskolan eller motsvarande del av särskolan finns specialskolan. Utbildningen i specialskolan präglas av att de båda språken tecken-

språk och svenska används parallellt i olika funktioner och förstärker varandra ömsesidigt som verktyg för kommunikation och lärande. Undervisningen är således tvåspråkig och sker i teckenspråkig miljö. Det är staten som är huvudman för specialskolan.

Utbildningen i specialskolan ska vara avgiftsfri för eleverna. I verksamheten får det dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleven. Staten svarar för att eleverna kostnadsfritt erhåller för utbildningen nödvändiga resor. För elever som till följd av skolgången måste bo utanför det egna hemmet svarar staten för att eleverna utan extra kostnader får tillfredsställande förhållanden. Elevens hemkommun ska betala ersättning till staten för vissa kostnader.

Den kommunala grundskolan

För var och en som har rätt att gå i grundskolan ska hemkommunen sörja för att sådan utbildning kommer till stånd. Elever som har svårigheter i skolarbetet ska ges särskilt stöd. Sådant stöd till elever med behov av specialpedagogiska insatser ska i första hand ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör. Om det finns särskilda skäl får stödet i stället ges i en särskild undervisningsgrupp.

Undervisning för hörselskadade elever anordnas på olika sätt. Vissa elever undervisas i vanliga klasser och andra i särskilda hörselklasser. På en del skolor finns hörselklasser vars verksamhet har regional karaktär, s.k. hörselklasskolor.

Utbildningen ska vara avgiftsfri för eleverna. I verksamheten får det dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.

Hemkommunen är skyldig att sörja för att det för eleverna anordnas kostnadsfri skolskjuts, om sådan behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållandena, funktionshinder hos en elev eller någon annan särskild omständighet. Om en elev till följd av skolgången måste bo utanför det egna hemmet ska hemkommunen även svara för att eleven utan extra kostnad får tillfredsställande förhållanden. Hemkommunens skyldighet omfattar emellertid inte bl.a. elever som enligt 4 kap. 8 a § skollagen (1985:1100) har tagits emot i en annan kommuns grundskola.

Statsbidrag till kostnader för insatser av regional art höjs

I en del kommuner anordnas det hörselklasser vars verksamhet är av regional art. En kommun som vidtar insatser av regional art för elever med funktionshinder eller med andra särskilda behov i grundskolan och gymnasieskolan kan få statsbidrag till kostnader för detta. Med insatser av regional art avses samordnade utbildningsinsatser som i stor utsträckning kommer även elever från en annan kommun än den där skolan är belägen till del.

Kommunernas genomsnittliga kostnad för en elev i kommunal grundskola med regional verksamhet är betydligt högre än kommunernas genomsnittliga kostnad för en elev i specialskolan. De ekonomiska skillnaderna kan utgöra incitament som avgör om en elev får sin undervisning i den kommunala grundskolan eller i specialskolan. Detta är olyckligt. I stället bör elever och vårdnadshavare ha möjlighet att välja en skolform där eleven ges förutsättningar att nå målen för utbildningen utifrån sina behov och få möjlighet att gå i en skola där han eller hon får de bästa förutsättningarna att utvecklas. Jag föreslår därför att det statliga bidraget till kostnader för insatser av regional art som kommuner vidtar för döva och hörselskadade elever i grundskolan ska höjas med ca 309 procent. Detta motsvarar ca 28,1 mnkr för budgetåret 2007.

Motprestationer till statliga bidrag

Jag har ovan föreslagit att staten ska ta större finansiellt ansvar för de regionala insatser som vidtas för döva eller hörselskadade barn. Staten bör även ta större ansvar för att de regionala insatser som får statligt bidrag erbjuder eleverna utbildning av hög kvalitet. Jag föreslår därför att det ska ställas krav på insatserna för att bidrag ska beviljas. Det skulle t.ex. kunna avse krav på elevgruppens storlek och sammansättning, akustisk och hörselteknisk utrustning, lärare med specialpedagog- eller speciallärarexamen, möjlighet till tvåspråkig undervisning och teckenspråkig miljö, ingående i specialskolornas olika nätverk eller samverkan med någon av de statliga specialskolorna. Vilket eller vilka krav som ställs måste anpassas efter de regionala förutsättningarna i varje enskilt fall. Syftet med kraven ska vara att säkerställa att utbildningsinsatsen håller hög kvalitet.

Uppföljning

För att staten ska kunna ta större ansvar för att de regionala insatserna erbjuder utbildning av hög kvalitet är det inte tillräckligt med att staten ställer krav för att bidrag ska beviljas. Staten bör även följa upp att bidraget sedan används för de ändamål som Myndigheten för specialpedagogik har angett. Jag föreslår därför att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att följa upp att de krav som ställts på insatserna följs.

Malvaprojektet

Behovet av en flexibel skollösning för döva eller hörselskadade elever har lyfts fram av så gott som alla parter som utredningen har varit i kontakt med. Såväl de olika organisationerna som myndigheterna betonar att gränsdragningen mellan olika målgrupper har med CI blivit otydlig. Det viktiga enligt dessa är att elevernas behov av tvåspråkighet och möjligheten att vistas i en hörande miljö tillgodoses. Malvaprojektet är ett utmärkt exempel på ett flexibelt utbildningsalternativ där elevernas olika behov av kommunikation kan tillgodoses.

Nationell samordning och regionala resurscenter

Staten bör i sin styrande verksamhet vara lyhörd inför framtida utveckling när det gäller döva eller hörselskadade barns och ungdomars utbildningsbehov. Behoven är olika och därmed även behoven av olika utbildningsalternativ. Genom en nationell samordning kan staten ta ett övergripande ansvar för hela elevgruppen oavsett skolform. Därför föreslår jag att Myndigheten för specialpedagogik får i uppdrag att inom sin verksamhet skapa en organisation som innebär nationell samordning och regionala resurscenter.

Riksgymnasierna i Örebro för döva och hörselskadade (RGD/RGH) och riksgymnasier för svårt rörelsehindrade elever (RgRh)

Staten har avtal med Örebro kommun när det gäller utbildning i riksgymnasierna för döva och hörselskadade samt dövblinda ungdomar (RGD/RGH). Staten har även avtal med berörda parter när det gäller

verksamheterna med särskilda omvårdnadsinsatser för elever i riksgymnasierna för svårt rörelsehindrade (RgRh). Det finns dock inga avtal avseende utbildningen vid RgRh.

Ansvaret för handläggningen av avtalen ligger i dag dels på Utbildningsdepartementet, dels på Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd (SiSUS). Detta motverkar en enhetlig hantering. Jag anser därför att alla avtal ska samlas hos en representant för staten.

Förslag

6. Uppdrag till Myndigheten för specialpedagogik att ansvara för avtalet mellan staten och Örebro kommun om utbildning vid RGD/RGH

Myndigheten ges i uppdrag att ansvara för avtalet mellan staten och Örebro kommun om gymnasial utbildning i Örebro för döva och hörselskadade samt dövblinda ungdomar från hela landet.

7. Uppdrag till Myndigheten för specialpedagogik att se över hela avtalet mellan staten och Örebro kommun om utbildning vid RGD/RGH

Myndigheten ges också i uppdrag att se över hela avtalet mellan staten och Örebro kommun om gymnasial utbildning i Örebro för döva och hörselskadade samt dövblinda ungdomar från hela landet. Myndigheten ska vid översynen bl.a. precisera och förtydliga kommunens uppdrag avseende riksgymnasierna.

8. Uppdrag till Myndigheten för specialpedagogik att upprätta och ansvara för avtal om utbildningen vid RgRh

Myndigheten ges i uppdrag att upprätta och ansvara för avtal om utbildningen vid riksgymnasierna för svårt rörelsehindrade elever.

9. Uppdrag till Myndigheten för specialpedagogik att ansvara för avtalen om särskilda omvårdnadsinsatser för elever i RgRh

Myndigheten ges i uppdrag att även ansvara för avtalen om verksamheten med särskilda omvårdnadsinsatser för ungdomar som antagits till RgRh.

10. Uppdrag till Myndigheten för specialpedagogik att se över avtalen om särskilda omvårdnadsinsatser för elever i RgRh

Myndigheten ges i uppdrag att se över avtalen om verksamheten med särskilda omvårdnadsinsatser för ungdomar som antagits till RgRh.

Bakgrund

Direktiv

Jag ska enligt mina direktiv kartlägga och analysera hur utbildningen vid riksgymnasieskolorna för döva eller hörselskadade elever samt elever med svåra rörelsehinder utifrån behov och efterfrågan bäst kan organiseras så att eleverna ges möjlighet att få en ändamålsenlig utbildning av hög kvalitet. Utifrån detta underlag ska jag överväga om det krävs förändringar i styrning, organisation eller ansvarsfördelning för utbildningen.

RGD/RGH

Örebro kommun får enligt 9 kap. 1 § gymnasieförordningen (1992:394) anordna utbildning för döva eller hörselskadade elever från hela landet. Bestämmelsen omfattar även elever som har en språkstörning och behöver insatser av samma slag som döva eller är dövblinda. För utbildningen finns ett avtal mellan staten och Örebro kommun som reglerar parternas åtagande. Av avtalet framgår att verksamheten finansieras av förhöjd interkommunal ersättning och statligt verksamhetsstöd.

Ansvar för avtalet mellan staten och Örebro kommun

Det har under min utredning framkommit att det inte har fungerat tillfredsställande med att Utbildningsdepartementet ansvarar för avtalet mellan staten och Örebro kommun om gymnasial utbildning i Örebro för döva och hörselskadade samt dövblinda ungdomar från hela landet. Det har anförts att en myndighet i stället bör ha ansvar för avtalet. En sådan lösning framstår för mig som mest naturlig. Jag föreslår därför att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att ansvara för avtalet.

Översyn av avtalet mellan staten och Örebro kommun

Gymnasieförordningens (1992:394) och avtalets beskrivningar av riksgymnasiernas målgrupp stämmer inte överens. Vidare anges det i avtalet att utbildningen är avsedd för bl.a. ungdomar med språkstörning som genomgått specialskolan. Samtliga dessa elever vid riksgymnasierna har dock inte gått i specialskolan. De har däremot genomgått utredning vid Specialpedagogiska institutet. Avtalet måste således förtydligas i dessa delar.

Jag har ovan föreslagit att Myndigheten för specialpedagogik ska ges i uppdrag att ansvara för avtalet. Att denna myndighet övertar ansvaret för avtalet kan föranleda ändringar i detta.

Mot bakgrund av det anförda föreslår jag att myndigheten även ges i uppdrag att se över hela avtalet.

RgRb

Riksrekryterande gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade ungdomar finns i dag i fyra kommuner, Göteborg, Kristianstad, Umeå och Stockholm. Verksamheten bedrivs med stöd av 5 kap. 7 § skollagen (1985:1100) enligt vilken de kommuner som regeringen bestämmer får anordna speciellt anpassad utbildning för svårt rörelsehindrade ungdomar, s.k. Rh-anpassad utbildning. Mellan staten och kommunerna finns det dock inga upprättade avtal om utbildningen.

Dessa fyra kommuner får ett elevbaserat statligt tilläggsbidrag för utbildningen. Vidare har kommunerna rätt till förhöjd interkommunal ersättning.

Ansvaret för verksamheten med särskilda omvårdnadsinsatser, dvs. habilitering, boende i elevhem och omvårdnad i boendet, regleras genom avtal mellan staten och respektive huvudman. Det är SiSUS som på regeringens uppdrag förhandlar om och träffar dessa avtal.

För verksamhetens kostnader för omvårdnadsinsatserna administrerar SiSUS ett statsbidrag. Vidare ska elevernas hemkommuner eller hemlandsting betala ersättning för kostnader för boende och omvårdnad i boendet samt för habilitering till huvudmannen för verksamheten. Dessutom ska elever som under läsåret bor i elevhem betala avgift för kost och logi till huvudmannen. Den del av kostnaden som inte täcks av sjukersättning eller aktivitetsersättning får eleven i form av riksgymnasiebidrag (Rg-bidrag).

Ansvar för RgRh

När det gäller utbildning vid RGD/RGH och Rgysär D/H¹ finns det upprättade avtal mellan staten och Örebro kommun. Att det inte finns avtal som tydligt reglerar förutsättningarna för utbildningen vid RgRh måste anses vara en brist som försvårar kommunernas planering av verksamheten. Jag föreslår därför att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att upprätta och ansvara för avtal om den Rh-anpassade utbildningen.

Förutsättningarna i de olika kommunerna kan se olika ut. De avtal som myndigheten upprättar behöver därför inte vara helt lika. Däremot måste avtalen säkerställa att eleverna i de olika riksgymnasierna får likvärdiga förutsättningar.

Jag har föreslagit att Myndigheten för specialpedagogik ska ges i uppdrag att dels ansvara för avtalet avseende riksgymnasierna för döva och hörselskadade, dels upprätta och ansvara för avtal om den Rh-anpassade utbildningen. Det framstår för mig som naturligt att denna myndighet även ansvarar för statens avtal med de huvudmän som svarar för verksamheten med särskilda omvårdnadsinsatser för elever i RgRh. Genom att samma myndighet ansvarar för samtliga avtal bör en enhetlig hantering kunna uppnås. Jag föreslår därför att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att ansvara för avtalen om särskilda omvårdnadsinsatser för elever i RgRh.

Översyn av avtalen om särskilda omvårdnadsinsatser

Jag har ovan föreslagit att Myndigheten för specialpedagogik ska ges i uppdrag att ansvara för avtalen om verksamheten med särskilda omvårdnadsinsatser för elever i RgRh. Att denna myndighet övertar ansvaret för avtalen kan föranleda ändringar i dessa. Avtalen måste därför ses över. I samband härmed bör även övriga delar av avtalen ses över för att kontrollera att de är ändamålsenliga och uppfyller krav på att säkerställa kvalitet, likvärdighet och effektivitet. På grund av det anförda föreslår jag att myndigheten ges i uppdrag att se över avtalen.

¹ Örebro gymnasiesärskola för döva/hörselskadade utvecklingsstörda elever från hela landet

Andra utbildningsinsatser av regional art

Jag har ovan föreslagit att statsbidrag till kostnader för insatser av regional art för döva eller hörselskadade elever i grundskolan eller i motsvarande utbildning vid fristående skola ska höjas. Bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet kan dock beviljas till insatser för fler elevgrupper. Insatserna kan således även avse t.ex. elever med funktionshinder i gymnasieskolan.

En framväxt av regionala gymnasieskolor som erbjuder för funktionshindrade anpassad utbildning skulle innebära ökad likvärdighet och valmöjlighet för eleverna och deras föräldrar. Det har dock under min utredning framkommit uppgifter som tyder på att bidragen avseende elever med hörselskada i gymnasieskolan inte är tillräckliga för att eleverna ska kunna erbjudas en med övriga gymnasieelever likvärdig utbildning av hög kvalitet.

Frågan om bidragsnivåerna är tillräckliga för att de elevgrupper som inte omfattas av mitt förra förslag ska få en med övriga elever likvärdig utbildning av hög kvalitet behöver utredas mer ingående. Detta omfattas inte av mitt uppdrag. Jag föreslår därför nedan att Myndigheten för specialpedagogik ska ges i uppdrag att utreda denna fråga.

Förslag

11. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att utreda om statsbidragen till kostnader för insatser av regional art för andra elever än döva eller hörselskadade i grundskolan eller i motsvarande utbildning vid fristående skola ska höjas

Bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet ska enligt förslag nr. 1. höjas beträffande kostnader för insatser av regional art för döva eller hörselskadade elever i grundskolan eller i motsvarande utbildning vid fristående skola. Myndigheten ges i uppdrag att utreda om bidrag enligt nämnda förordning behöver höjas även för andra elever för att utbildningsinsatserna ska hålla hög kvalitet.

12. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att vid ansökan om bidrag ange vilket eller vilka krav som ställs på insatserna av regional art för att bidrag ska beviljas

I samband med att myndigheten behandlar en ansökan om bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet ska myndigheten ange vilket eller vilka krav som ställs på den regionala insatsen för att bidrag ska beviljas. Syftet med kraven ska vara att säkerställa att utbildningsinsatsen håller hög kvalitet.

13. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att följa upp att de krav som myndigheten ställt på regionala insatser följs

Myndigheten ges i uppdrag att följa upp att de krav som myndigheten i samband med ansökan om bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet ställt på den regionala insatsen följs.

Bakgrund

Statsbidrag till kostnader för insatser av regional art höjs

Bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet kan beviljas till insatser för fler elevgrupper än döva eller hörselskadade elever i grundskolan eller i motsvarande utbildning vid fristående skola. Insatserna kan således även avse elever med andra funktionshinder än dövhet eller hörselskada, elever med andra särskilda behov i grundskolan, elever med funktionshinder eller andra särskilda behov i gymnasieskolan, elever med flera funktionshinder i särskolan och elever i grundskolan för vilka särskild undervisning anordnas på sjukhus eller motsvarande enligt 10 kap. 3 § skollagen (1985:1100). Med grundskolan, gymnasieskolan och särskolan avses i förordningen även motsvarande utbildning vid fristående skolor.

Det har under min utredning framförts önskemål om en hörsel- anpassad gymnasieutbildning i Stockholm med Stockholms län som upptagningsområde. En framväxt av regionala gymnasieskolor som erbjuder en för funktionshindrade ungdomar anpassad utbildning skulle innebära en ökad likvärdighet och valmöjlighet för ungdomarna och deras föräldrar. Samtidigt är det viktigt att RGD och RGH finns. Genom att ha riksgymnasier som har möjlighet att er-

bjuda ett allsidigt urval av nationella program samt specialutformade och individuella program skapas likvärdiga möjligheter med andra elever.

Mot bakgrund av de uppgifter som utredningen har fått in kan det ifrågasättas om bidragen enligt nämnda förordning är tillräckliga beträffande andra elever med funktionshinder än de som avses i mitt förslag ovan. Detta för att även dessa andra elever ska kunna få en med övriga elever likvärdig utbildning av hög kvalitet. Frågan om bidragen behöver höjas också för andra elever måste dock utredas mer ingående och omfattas inte av mitt uppdrag. Jag föreslår därför att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att utreda om det finns behov av att höja bidragen även för övriga elevgrupper.

Motprestationer till statliga bidrag

Jag har ovan föreslagit att det ska ställas krav på de regionala insatserna för att bidrag ska beviljas. Motsvarande bör gälla för bidrag avseende övriga elevgrupper. Det går inte att ange vilket eller vilka krav som ska ställas i det enskilda fallet. Kraven måste anpassas efter vad insatserna avser och de regionala förutsättningarna i varje enskilt fall. Syftet med kraven ska vara att säkerställa att utbildningsinsatsen håller hög kvalitet.

Uppföljning

För att staten ska kunna ta större ansvar för att de regionala insatserna erbjuder utbildning av hög kvalitet är det inte tillräckligt med att staten ställer krav för att bidrag ska beviljas. Staten bör även följa upp att bidraget används för de ändamål som Myndigheten för specialpedagogik har angett. Jag föreslår därför att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att följa upp att de krav som ställts på insatserna följs.

En statlig specialskola för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder

Jag anser att alla elever ska erbjudas utbildning utifrån sina behov och förutsättningar. Detta är synnerligen viktigt när det gäller elever med synskada och ytterligare funktionshinder. Det är inte möjligt

att skapa en lösning och tro att den kan tillgodose elevernas behov av individuella utbildningsalternativ.

Det är självklart att elever som bedöms kunna nå utbildningens mål i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan ska erbjudas den möjligheten i hemkommunens skola. Det finns dock elever vars behov inte kan tillgodoses av dessa alternativ. Därför föreslår jag två nya utbildningsalternativ för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder.

Förslag

14. Uppdrag till Myndigheten för specialpedagogik att omförhandla och ansvara för avtalet mellan staten och Örebro kommun så att avtalet även omfattar elever med synskada och ytterligare funktionshinder

Myndigheten ges i uppdrag att omförhandla och ansvara för avtalet mellan staten och Örebro kommun om utbildning inom Örebro gymnasiesärskola. Avtalet ska omfatta utvecklingsstörda elever med dövhet, hörselskada eller synskada och ytterligare funktionshinder från hela landet som på grund av sitt eller sina funktionshinder inte kan undervisas tillsammans med andra elever i gymnasiesärskolan.

15. Möjligheten till förlängd skolgång återinförs

7 kap. 6 § skollagen (1985:1100) kompletteras med en bestämmelse med innebörden att elever i Ekeskolan som på grund av synskada och ytterligare funktionshinder inte kan gå i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan får efter skolpliktens upphörande i mån av plats genomgå ytterligare utbildning i specialskolan intill utgången av vårterminen det kalenderår då de fyller 21 år. Syftet med utbildningen är bl.a. att ge elever som har kommit till Ekeskolan under senare skolår en möjlighet till optimal utveckling utifrån sina förutsättningar.

Bakgrund

Direktiv

Enligt mina direktiv ska jag i denna del kartlägga och analysera hur stort behovet av utbildningsplatser kan förväntas bli vid inrättande av en statlig specialskola för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder. Jag ska enligt direktiven beakta huru-

vida eleverna är i behov av utbildning i gymnasieskola, gymnasiesärskola eller om eleverna är i behov av en förlängd skolgång i specialskolan.

Resurscenter syn Örebro – Ekeskolan

Enligt 10 kap. 3 a § skollagen (1985:1100) får barn som bl.a. är synskadade fullgöra sin skolplikt i särskilda resurscenter. Utbildningen ska med nödvändiga avvikelser motsvara utbildningen i grundskolan respektive särskolan.

Verksamheten vid Ekeskolan påverkas i mycket stor utsträckning av att eleverna har omfattande och komplexa funktionshinder. Det gör att behovet av individuella anpassningar är mycket stort samt att kontinuiteten i elevernas kontakt med personalen är viktig.

Elever i Ekeskolan i dag

I dag finns det totalt 21 elever i Ekeskolan. Den äldsta eleven är född 1987 och den yngsta 1998.

Förutom grav synskada, synnedsättning eller Cerebral Visual Impairment (hjärnsynskada) har eleverna ett eller flera ytterligare funktionshinder. Sådana funktionshinder är utvecklingsstörning, olika autistiska diagnoser, andra syndrom, koncentrationssvårigheter, dövhet/hörselskada, språkstörning eller olika grader av rörelsehinder.

De äldre elevernas behov

De flesta eleverna i Ekeskolan är i behov av ADL (aktiviteter för dagligt liv) och mobilityträning.

Därutöver utmärks elevernas behov bl.a. av att

- undervisningen måste vara helt individuell,
- undervisningen är en integrerad del av den totala verksamheten inom Ekeskolan och
- framtida livskvalitet ofta behöver prioriteras före faktiska skol-kunskaper.

För att kunna erbjudas möjlighet till optimal utveckling behöver eleverna inte sällan ytterligare några år vid Ekeskolan även efter skolpliktens upphörande.

Antal elever

Resurscenter syn Örebro uppskattar antalet elever med synskada och ytterligare funktionshinder till ca 100 elever per skolår. Det är dock endast en liten del av dessa elever som är aktuella för Ekeskolan. Det finns i många fall goda möjligheter att med stöd från Resurscenter syn ordna bra verksamhet i hemkommunen. Under de senaste åren har antalet elever på Ekeskolan varit ca 30–35 per läsår.

Fortsatta utbildningsalternativ för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder

Det är för mig en självklarhet att elever som bedöms ha förutsättningar för en fortsatt skolgång i en gymnasieskola eller gymnasiesärskola erbjuds denna möjlighet. Med hjälp av den råd- och stödverksamhet som Resurscenter syn erbjuder kan utbildning av hög kvalitet erbjudas i hemkommunens skola.

Det kan dock finnas elever som bedöms ha förutsättningar för en fortsatt skolgång i en gymnasieskola eller gymnasiesärskola men vars funktionshinder är så komplexa att man inte kan förutsätta att hemkommunens gymnasieskola eller gymnasiesärskola har den kompetens eller de hjälpmedel som krävs för att kunna erbjuda utbildning av hög kvalitet. Staten har avtal med Örebro kommun om utbildning inom Örebro gymnasiesärskola för döva/hörselskadade utvecklingsstörda elever från hela landet som på grund av sitt funktionshinder inte kan undervisas tillsammans med andra elever i gymnasiesärskolan. Jag föreslår att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att omförhandla avtalet så att det även omfattar elever med synskada och ytterligare funktionshinder.

Det finns ytterligare en grupp elever på Ekeskolan vars behov inte tillgodoses av ovannämnda utbildningsalternativ. Det kan t.ex. handla om elever med mycket komplexa funktionshinder som har kommit till Ekeskolan under senare skolår. För att dessa elever ska få möjlighet till en optimal utveckling och för att Ekeskolan ska ha möjlighet att ge råd och stöd till hemkommunen inför mottagandet

av eleven bör det finnas en möjlighet för eleven att få fortsatt utbildning vid Ekeskolan även en tid efter skolpliktens upphörande. Därför föreslår jag att möjligheten till förlängd skolgång vid Ekeskolan återinförs.

Ikraftträdande

De föreslagna lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Med beaktande av den tid som kommer att förflyta innan riksdagen kan fatta beslut i lagstiftningsärendet är en lämplig tidpunkt den 1 juli 2009.

Författningsförslag

Vid utformning av författningsförslagen har jag utgått från att Ekeskolan, i enlighet med mitt delbetänkande *Två nya statliga specialskolor* (SOU 2007:30), återetableras som specialskola för elever med synskada och ytterligare funktionshinder.

Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 6 och 8 §§ skollagen (1985:1100)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap. 6 §²

Om en elev i specialskolan inte tillfredsställande har slutfört sista årskursen när skolplikten upphör men bedöms ha förmåga att fullfölja utbildningen, *skall* eleven beredas tillfälle att göra detta under högst två år efter det att skolplikten upphörde. Vad som nu sagts gäller inte om eleven är utvecklingsstörd. En utvecklingsstörd elev som började fullgöra sin skolplikt det kalenderår då eleven fyllde åtta år har dock rätt att när skolplikten upphör

Om en elev i specialskolan inte tillfredsställande har slutfört sista årskursen när skolplikten upphör men bedöms ha förmåga att fullfölja utbildningen, *ska* eleven beredas tillfälle att göra detta under högst två år efter det att skolplikten upphörde. Vad som nu sagts gäller inte om eleven är utvecklingsstörd. En utvecklingsstörd elev som började fullgöra sin skolplikt det kalenderår då eleven fyllde åtta år har dock rätt att när skolplikten upphör

¹ Lagen omtryckt 1997:1212

² Senaste lydelse 1999:886

slutföra sista årskursen.

slutföra sista årskursen.

En elev i Ekeskolan som är utvecklingsstörd eller som bedöms inte ha förmåga att fullfölja utbildningen enligt första stycket och som på grund av sina funktionshinder inte kan få tillfredsställande förhållanden i gymnasieskolan eller gymnasieskolan får efter skolpliktens upphörande i mån av plats genomgå ytterligare utbildning i Ekeskolan intill utgången av vårterminen det kalenderår då eleven fyller 21 år.

Beslut av styrelsen för utbildningen enligt 4 § fjärde stycket om åtgärder för elever som inte bor hemma samt enligt 6 § om rätten att fullfölja utbildningen får överklagas av eleven eller företrädare för denne hos Skolväsendets överklagandenämnd.

8 §³

Beslut av styrelsen för utbildningen enligt 4 § fjärde stycket om åtgärder för elever som inte bor hemma samt enligt 6 § om rätten att fullfölja utbildningen och om att få genomgå ytterligare utbildning i Ekeskolan får överklagas av eleven eller företrädare för denne hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.

³ Senaste lydelse 1999:886

1 Utredningens uppdrag och arbete

1.1 Uppdraget

Statliga specialskolor i förhållande till kommunernas ansvar och möjlighet att anordna utbildning för elever med vissa funktionshinder

Jag ska enligt utredningens direktiv *Statliga specialskolor – bättre förutsättningar och tydligare ansvarsfördelning* (dir. 2006:127) kartlägga och analysera hur utbildningen för döva, hörselskadade eller dövblinda elever utifrån behov och efterfrågan bäst kan organiseras så att eleverna ges möjlighet att få en ändamålsenlig utbildning av hög kvalitet. I mitt uppdrag ingår att särskilt analysera skillnaderna mellan statliga specialskolor för döva och hörselskadade elever samt regionala hörselklasskolor med kommunen som huvudman. Uppdraget omfattar även utbildning vid riksgymnasieskolor för döva eller hörselskadade elever samt elever med svåra rörelsehinder.

Utifrån det samlade underlaget ska jag överväga om det krävs förändringar i styrning, organisation eller ansvarsfördelning för utbildningen. Jag ska också redovisa förslagets ekonomiska konsekvenser samt föreslå författningsändringar.

En specialskola för elever i gymnasieåldern när det gäller elever med synskada och ytterligare funktionshinder

Enligt mina direktiv ska jag kartlägga och analysera hur stort behovet av utbildningsplatser kan förväntas bli vid inrättande av en statlig specialskola för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder. Jag ska även enligt direktiven beakta huruvida en sådan skola bör kunna ta emot elever som befinner sig i olika skolformer såsom gymnasieskola, gymnasiesärskola eller om eleven är i

behov av en förlängd skolgång i specialskolan. Jag ska vidare enligt direktiven analysera och lämna förslag på en lämplig organisationsform för en sådan specialskola samt vid behov lämna förslag till författningsändringar om möjligheten till förlängd skolgång i specialskolan. I mitt uppdrag ingår dessutom att redovisa de ekonomiska konsekvenserna av förslagen samt föreslå övriga nödvändiga författningsändringar.

1.2 Utredningsarbetet

Förutom utredningsdirektiven har vårt arbete i utredningen utgått ifrån riksdagens beslut om propositionen *Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd* (prop. 1998/99:105).

Under utredningstiden har vi haft ett gemensamt möte med experterna.

För att höra synpunkter från verksamheterna har vi besökt och träffat ledningen vid Kannebäcksskolan i Göteborg där även ledningen för Silviaskolan i Hässleholm deltog samt Alviksskolan i Stockholm. Därutöver har vi besökt och träffat ledningen vid Birgittaskolan i Örebro samt Manillaskolan i Stockholm. I utredningen har även ingått ett besök på riksgymnasierna i Örebro (RGD/RGH) samt riksgymnasiet för elever med svåra rörelsehinder (RgRh) i Kristianstad. Riksgymnasieskolorna för elever med svåra rörelsehinder i Umeå, Göteborg och Stockholm har lämnat skriftliga underlag till utredningen.

Därutöver har Parkskolan i Uppsala, Solanderskolan i Piteå och Söderskolan i Falkenberg lämnat skriftliga underlag till utredningen.

Utredningen har träffat ledningarna för Specialpedagogiska institutet (SIT) och Specialskolemyndigheten (SPM).

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har varit en viktig part under utredningen. Samverkan har därutöver skett med Skolmyndighetsutredningen (U 2007:03).

Utredningen har inhämtat synpunkter från Sveriges Dövas Riksförbund (SDR), Hörselskadades Riksförbund (HRF), De Handikappades Riksförbund (DHR), Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn (DHB), Unga Hörselskadade (UH), Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDU) samt en föräldraförening för inrättande av en gymnasieskola för döva eller hörselskadade elever i Stockholm.

Liksom i mitt första betänkande *Två nya statliga specialskolor* (SOU 2007:30) är min ambition även i detta betänkande att lägga fram förslag som är långsiktigt hållbara. Därutöver har det varit mitt absoluta mål att öka likvärdigheten och valbarheten mellan olika skolformer för elever med funktionshinder samt att förtydliga statens ansvar för denna elevgrupp.

Jag vill på det varmaste tacka alla som har varit inblandade i utredningen och lämnat värdefulla synpunkter.

2 Bakgrund

2.1 Statliga specialskolor i förhållande till kommunernas ansvar och möjlighet att anordna utbildning för elever med vissa funktionshinder

2.1.1 Den statliga specialskolan

Kommunerna är enligt skollagen (1985:1100) skyldiga att anordna grundskola eller särskola för skolpliktiga barn och ungdomar i kommunen. För barn som på grund av dövhet eller hörselskada inte kan gå i grundskolan eller motsvarande del av särskolan finns specialskolan.¹ Dessa barn har behov av kommunikation och undervisning på teckenspråk som inte är möjligt att möta i den kommunala skolan.² De har behov av en teckenspråkig miljö. Det är staten som är huvudman för specialskolan.

Utbildningen i specialskolan präglas av att de båda språken teckenspråk och svenska används parallellt i olika funktioner och förstärker varandra ömsesidigt som verktyg för kommunikation och lärande.³ Undervisningen är således tvåspråkig och sker i en teckenspråkig miljö. En del elever har all undervisning på teckenspråk, medan andra har en större eller mindre del av undervisningen på talad svenska. Det är ett mål i specialskolan att varje döv eller hörselskadad elev efter genomgången specialskola ska vara tvåspråkig.⁴ Med detta avses att eleven kan avläsa teckenspråk och läsa svenska samt uttrycka tankar och idéer på teckenspråk och i skrift.

Specialskolan består av fem skolenheter med regionala upptagningsområden (regionskolor) och en skolenhet för elever från hela landet

¹ 1 kap. 6 § skollagen (1985:1100)

² Se prop. 1998/99:105 s. 35

³ Se den gemensamma kursplanetexten för specialskolan i teckenspråk och svenska (bilaga till SKOLFS 2002:16)

⁴ Se läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94, s. 11

(riksskola).⁵ Regionskolorna är avsedda för döva eller hörselskadade elever, som inte behöver utbildning med särskilda insatser vid riksskolan.⁶ Regionskola finns i Örebro (Birgittaskolan), Härnösand (Kristinaskolan), Stockholm (Manillaskolan), Vänersborg (Vänerskolan) och Lund (Östervångsskolan). Riksskolan är avsedd för döva eller hörselskadade elever, som på grund av utvecklingsstörning inte kan få sin utbildning i en regionskola.⁷ Vid riksskolan tas också emot elever som är dövblindfödda.⁸ Riksskolan finns i Gnesta (Åsbackaskolan).

Specialskolan ska för utbildning på grundskolenivå ha tio årskurser. Utbildningen ska syfta till att ge barn och ungdomar med dövhet eller hörselskada en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan.⁹ Elevernas skolplikt upphör vid utgången av vårterminen det kalenderår då eleven fyller 17 år, dvs. ett år senare än för elever i grundskolan.¹⁰

De kursplaner som regeringen har fastställt för grundskolan ska också tillämpas i specialskolan.¹¹ I den utsträckning som grundskolans kursplaner inte kan användas på grund av elevernas funktionshinder ska emellertid Statens skolverk fastställa särskilda kursplaner för specialskolan. Enligt skolverkets föreskrifter¹² gäller särskilda kursplaner i engelska, moderna språk (utom engelska), modersmål, rörelse och drama samt teckenspråk och svenska. För utvecklingsstörda elever ska särskolans kursplaner tillämpas.

För specialskolan gäller en särskild timplan.¹³ Av denna framgår att elever i specialskolan inte har ämnet musik utan i stället rörelse och drama. Dessutom finns ämnet teckenspråk i specialskolans timplan. När särskolans kursplaner tillämpas för utvecklingsstörda elever ska den totala undervisningstiden fördelas på särskolans ämnen eller ämnesområden, elevens val samt i förekommande fall teckenspråk och skolans val.¹⁴

⁵ 1 kap. 3 § specialskoleförordningen (1995:401)

⁶ 1 kap. 6 § specialskoleförordningen (1995:401)

⁷ 1 kap. 8 § specialskoleförordningen (1995:401)

⁸ 1 kap. 9 § specialskoleförordningen (1995:401)

⁹ 7 kap. 1 § skollagen (1985:1100)

¹⁰ 3 kap. 10 § skollagen (1985:1100)

¹¹ 3 kap. 2 § specialskoleförordningen (1995:401)

¹² Skolverkets föreskrifter om kursplaner för specialskolan (SKOLFS 2002:16)

¹³ 3 kap. 5 § specialskoleförordningen (1995:401)

¹⁴ 3 kap. 6 § specialskoleförordningen (1995:401)

Utbildningen i specialskolan ska vara avgiftsfri för eleverna.¹⁵ I verksamheten får det dock förekomma enstaka inslag som kan för-
anleda en obetydlig kostnad för eleven. Staten svarar för att eleverna
kostnadsfritt erhåller för utbildningen nödvändiga resor. För elever
som till följd av skolgången måste bo utanför det egna hemmet
svarar staten för att eleverna utan extra kostnader får tillfredsställande
förhållanden. Elevens hemkommun ska betala ersättning till staten
för vissa kostnader.¹⁶

Delbetänkandet Två nya statliga specialskolor (SOU 2007:30)

Tidigare fanns specialskolan som skolform även för barn som på
grund av synskada eller talskada inte kunde gå i grundskolan eller
motsvarande del av särskolan. Specialskolans målgrupp avgränsades
till döva eller hörselskadade barn genom ändring i skollagen
(1985:1100) som trädde i kraft den 1 juli 2000. Av övergångsbestäm-
melserna till lagändringen framgår emellertid att utbildningen även
fortsättningsvis ska anordnas för synskadade elever som tagits emot i
specialskolan före den 1 juli 2001 till dess eleverna avslutat den. Det-
samma gäller enligt övergångsbestämmelserna för talskadade elever
som tagits emot före den 1 juli 2002. Lagändringen innebar att de
fasta skoldelarna vid Ekeskolan och Hällsboskolan började att av-
vecklas successivt.

Jag har i delbetänkandet *Två nya statliga specialskolor (SOU
2007:30)* föreslagit bl.a. att specialskolans målgrupp även ska om-
fatta elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever
med grav språkstörning. Enligt förslaget ska Ekeskolan och Hälls-
boskolan återetableras som statliga specialskolor. Vidare har jag före-
slagit att det i specialskoleförordningen (1995:401) införs bestäm-
melser om att specialskolan aktivt ska samverka med elevernas hem-
kommuner så att dessa involveras i elevens utveckling i specialskolan.
Syftet med detta förslag är att skapa en flexibel specialskola där de
goda erfarenheter som visstidsutbildning vid särskilda resurscenter¹⁷
har inneburit kan tas tillvara. Denna möjlighet till visstidsutbildning
ska enligt förslaget upphöra.

¹⁵ 7 kap. 4 § skollagen (1985:1100)

¹⁶ 7 kap. 7 § skollagen (1985:1100)

¹⁷ Se 10 kap. 3 a § skollagen (1985:1100) och förordning (2004:203) om visstidsutbildning
vid särskilda resurscenter

2.1.2 Den kommunala grundskolan

Alla barn och ungdomar ska, oberoende av kön, geografiskt hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom.¹⁸ Med det offentliga skolväsendet för barn och ungdom avses förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan. I utbildningen ska hänsyn tas till elever i behov av särskilt stöd.

Barn som är bosatta i landet har skolplikt.¹⁹ Denna motsvaras av en rätt att få utbildning inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Barn ska fullgöra skolplikten i grundskolan, särskolan eller specialskolan. Skolplikten får också fullgöras i sameskolan, fristående skola eller särskilda utbildningsformer enligt 10 kap. skollagen (1985:1100).

Barn i allmänhet ska tas emot i grundskolan.²⁰ Kommunerna är huvudmän för grundskolan. Barn som bedöms inte kunna nå upp till grundskolans kunskapsmål därför att de är utvecklingsstörda ska tas emot i särskolan. Barn som inte kan gå i grundskolan eller särskolan därför att de är döva eller hörselskadade ska tas emot i specialskolan.

Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år.²¹ Om det finns särskilda skäl, får hemkommunen på begäran av ett barns vårdnadshavare besluta att barnet ska börja fullgöra sin skolplikt först höstterminen det kalenderår då barnet fyller åtta år. På begäran av ett barns vårdnadshavare ska barnet redan höstterminen det kalenderår det fyller sex år jämföras med skolpliktiga barn i fråga om rätten att börja skolan.

Skolplikten upphör vid utgången av vårterminen det kalenderår då barnet fyller 16 år.²² Skolplikten kan under vissa förutsättningar även upphöra tidigare. Om en elev i grundskolan inte tillfredställande har slutfört sista årskursen när skolplikten upphör men bedöms ha förmåga att fullfölja utbildningen, ska eleven beredas tillfälle att göra detta under högst två år efter det att skolplikten upphörde.²³

För var och en som har rätt att gå i grundskolan ska hemkommunen sörja för att sådan utbildning kommer till stånd.²⁴ Elever i

¹⁸ 1 kap. 2 § skollagen (1985:1100)

¹⁹ 3 kap. 1 § skollagen (1985:1100)

²⁰ 3 kap. 3 § skollagen (1985:1100)

²¹ 3 kap. 7 § skollagen (1985:1100)

²² 3 kap. 10 § skollagen (1985:1100)

²³ 4 kap. 10 § skollagen (1985:1100)

²⁴ 4 kap. 5 § skollagen (1985:1100)

grundskolan som har svårigheter i skolarbetet ska ges särskilt stöd.²⁵ Sådant stöd till elever med behov av specialpedagogiska insatser ska i första hand ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör.²⁶ Om det finns särskilda skäl får stödet i stället ges i en särskild undervisningsgrupp.

Undervisning för hörselskadade elever i grundskolan anordnas på olika sätt. Vissa elever undervisas i vanliga klasser. Andra undervisas i särskilda hörselklasser. Sådana klasser finns t.ex. på Nya Stenkula-skolan i Malmö. Skolan tar emot elever från Malmö stad och i mån av plats elever utifrån. Verksamheten bygger på bl.a. små grupper, god teknik, god akustik i klassrummen, teckenspråksundervisning och pedagogiskt utbildad personal med inriktning mot hörsel. Vidare finns det kommunala hörselklasser vars verksamhet har regional karaktär. Sådana klasser finns t.ex. på Alviksskolan i Stockholm, Kannebäcksskolan i Göteborg, Parkskolan i Uppsala, Silviaskolan i Hässleholm, Solanderskolan i Piteå och Söderskolan i Falkenberg. Dessa skolor presenteras i korthet nedan under rubriken Regionala hörselklasser.

Som nämnts ovan i avsnitt 2.1.1 finns inte teckenspråk i timplanen för grundskolan, vilket det däremot gör i timplanen för specialskolan. I grundskolans kursplaner²⁷ finns emellertid ämnet teckenspråk för hörande. Ämnet kan läsas som språkval, elevens val eller skolans val.

Utbildningen i grundskolan ska vara avgiftsfri för eleverna.²⁸ I verksamheten får det dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.

Hemkommunen är skyldig att sörja för att det för eleverna i grundskolan anordnas kostnadsfri skolskjuts, om sådan behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållandena, funktionshinder hos en elev eller någon annan särskild omständighet.²⁹ Om en elev till följd av skolgången måste bo utanför det egna hemmet ska hemkommunen även svara för att eleven utan extra kostnad får tillfredsställande förhållanden. Hemkommunens skyldighet omfattar emellertid inte sådana elever som väljer att gå i en annan grundskola än den som kommunen annars skulle ha placerat dem i om något önskemål om en viss skola inte framställts. Skyldigheten omfattar inte heller sådana elever som avses i 4 kap. 8 och 8 a §§ skollagen (1985:1100).

²⁵ 4 kap. 1 § skollagen (1985:1100)

²⁶ 5 kap. 5 § grundskoleförordningen (1994:1194)

²⁷ Förordning om kursplaner för grundskolan (SKOLFS 2000:135)

²⁸ 4 kap. 4 § skollagen (1985:1100)

²⁹ 4 kap. 7 § skollagen (1985:1100)

Enligt 4 kap. 8 § första stycket skollagen (1985:1100) ska en kommun i sin grundskola även ta emot en elev för vars grundskoleutbildning kommunen inte är skyldig att sörja, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola. Med särskilda skäl avses bl.a. mobbning och andra allvarliga konfliktsituationer.³⁰

För elever som avses i 4 kap. 8 § första stycket skollagen (1985:1100) ska den mottagande kommunen under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen sörja för kostnadsfri skolskjuts inom den kommunen.³¹ Skyldigheten gäller endast inom den mottagande kommunen. Regleringen utgår således från att eleven vistas i denna.³² Den mottagande kommunen har rätt till ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun. Kostnaden för skolskjuts ingår i dessa utbildningskostnader.

Enligt 4 kap. 8 a § skollagen (1985:1100) har en kommun efter önskemål av vårdnadshavare rätt att i andra fall än som avses i 4 kap. 5 § tredje stycket och 8 § skollagen (1985:1100) i sin grundskola ta emot en elev från en annan kommun. I sådana fall har kommunen rätt till ersättning för elevens utbildning från elevens hemkommun. Om inte de berörda kommunerna kommer överens om annat, ska ersättningen bestämmas med hänsyn till kommunens åtagande och elevens behov efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna grundskolorna. Om en elev har ett omfattande behov av särskilt stöd, är hemkommunen inte skyldig att lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. Omfattande behov av särskilt stöd kan t.ex. avse att skollokaler måste förändras eller att det behövs extra personal för eleven.³³ För elever som avses i 4 kap. 8 a § skollagen (1985:1100) har varken hemkommunen eller den anordnande kommunen någon skyldighet att anordna skolskjuts eller, om eleven inte kan bo hemma, svara för boendet på den ort där skolan är belägen.³⁴

³⁰ Se prop. 1992/93:230 s. 60

³¹ 4 kap. 7 § skollagen (1985:1100)

³² Jfr. prop. 1990/91:115 s. 74

³³ Se prop. 1995/96:200 s. 69 och 72

³⁴ Se prop. 1992/93:230 s. 74

Regionala hörselklasser

I en del kommuner anordnas det hörselklasser vars verksamhet är av regional art. Kommuner som vidtar insatser av regional art för elever med funktionshinder eller med andra särskilda behov i grundskolan och gymnasieskolan kan få statsbidrag till merkostnader för undervisningen och till elevvårdskostnader, om dessa är särskilt stora.³⁵ Med insatser av regional art avses samordnade utbildningsinsatser för elever med funktionshinder eller med andra särskilda behov, som i stor utsträckning kommer även sådana elever till del vilka kommer från en annan kommun än den där skolan är belägen.

Det är Specialpedagogiska institutet som beslutar om fördelning av bidraget. För budgetåret 2007 beviljades 12 kommuner bidrag för regionala undervisningsinsatser för elever i grundskolan med hörselskada. Några av de skolor där regionala hörselklasser finns presenteras i korthet nedan.³⁶

Alviksskolan i Stockholm

Alviksskolan är en skola med flera olika verksamheter. Skolan har fritidshem, förskoleklasser och grundskola. På skolan går ca 900 elever, varav ca 140 stycken i hörselklasser. Hörselklasserna finns i två skolbyggnader, som båda är specialbyggda utifrån hörselskadade elevers behov. Skolan har gemensam skolgård, matsal, elevvård och klassrum för de praktiskt estetiska ämnena. Flera av lärarna arbetar i såväl hörselklasserna som skolans övriga klasser.

I varje hörselklass går det oftast inte fler än åtta elever. Några av eleverna har cochleaimplantat (CI) och övriga använder hörapparat. Undervisningen sker på talad svenska. I en del grupper används tecken som stöd. Eleverna har teckenspråk som skolans val.

Alviksskolan samarbetar med Manillaskolan, som är en statlig specialskola. Skolornas samverkan syftar till att lära känna varandras verksamheter. Skolornas klasser besöker varandra och gör gemensamma saker samt har gemensamma idrottsdagar. Vidare har lärarna och skolledningarna samt föräldraråden på respektive skola träffats. Dessutom pågår ett projekt om en gemensam skola för döva och hörselskadade elever, "Malvaskolan", se nedan avsnitt 2.1.3.

³⁵ Se förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet

³⁶ Uppgifterna som presenteras nedan är hämtade från bl.a. skolornas hemsidor.

Kannebäcksskolan i Göteborg

På Kannebäcksskolan finns grundskola och särskola för döva eller hörselskadade barn. Där finns även grundskola för barn med tal- och språkstörning. Dessutom finns det ett fritidshem med två teckenspråkiga avdelningar och en avdelning för svenska med tecken som stöd. På skolområdet finns det också en ”vanlig” grundskola, en friskola och en förskola för döva eller hörselskadade barn samt för barn med tal- och språkstörning. Varje verksamhet har såväl egna som gemensamma delar av området. Kannebäcksskolan har ca 130 elever. På hela skolområdet finns ca 750 barn.

Kannebäcksskolans elever kan välja mellan teckenklass och hörselklass. I teckenklasserna sker undervisningen på teckenspråk medan svenska lärs in som andraspråk med tonvikt på läsning och skrivning. I hörselklasserna sker undervisningen på svenska med tekniskt stöd och teckenstöd. För både hörselskadade och döva elever ingår talundervisning i svenska. Samtliga barn i såväl förskola som skola lär sig teckenspråk.

Kannebäcksskolan har samma mål, riktlinjer och kursplaner som i den övriga grundskolan. För undervisning i teckenspråkig miljö används emellertid specialskolans kursplaner i svenska, engelska samt teckenspråk och drama. Grundskolan är nioårig men för döva finns det möjlighet att läsa ett år extra i enlighet med specialskolan.

Parkskolan i Uppsala

Parkskolan tar emot elever med hörselskada, elever som har CI och elever i behov av tecken som stöd. Skolans elever tillhör en hemskola, som betalar för skolplatsen och ansvarar för bl.a. elevens skolhälsovård. Under våren 2006 flyttade skolan till lokaler i Heidenstamskolan. Det är en grundskola med ca 320 elever i skolåren 6–9. Parkskolans lokaler är anpassade för hörsel- och synskadade samt rörelsehindrade. Till skolan hör ett fritidshem.

Lsåret 2005/2006 gick det 16 elever på skolan. Eleverna går i olika grupper med högst åtta elever per grupp. Undervisningen sker på talad svenska med tekniskt stöd och teckenstöd. Teckenspråk erbjuds eleverna som tillval.

Silviaskolan i Hässleholm

Silviaskolan är specialanpassad för elever med hörselskada och hörselskadade elever med synnedsättning. Skolan ligger intill Västerskolan, som är en skola för barn från förskoleklass till och med skolår 9. Skolorna har gemensam skolgård, gymnastiksal, slöjdsal och matsal. I samma kvarter som Silviaskolan finns Syrsans förskola och fritidshem som tar emot hörselskadade barn. I kvarteret finns även Kottens förskola, som är för barn med grav språkstörning.

Silviaskolan erbjuder plats för ca 60 elever från 30 olika kommuner. Skolans klasser har mellan 6–12 elever. Största delen av undervisningen sker på talad svenska med tekniskt stöd. Eleverna har teckenspråk som skolans val. De kan därutöver förstärka sina kunskaper ytterligare genom att även läsa teckenspråk som språkval.

Solanderskolan i Piteå

Solanderskolans hörselverksamhet är inrymd i såväl Björklundaskolans som Solanderskolans lokaler. Björklundaskolan är en skola för barn från förskoleklass till och med skolår 3. Solanderskolan är en grundskola för skolåren 4–9. Skolorna har gemensam skolgård. Eleverna i hörselklasserna har tillgång till egna klassrum. De har dock olika samarbetsformer med elever i de hörande klasserna.

På Solanderskolan finns akustiksanerade lokaler med tillgång till hörselteknisk utrustning. Eleverna går i fyra åldersblandade grupper på mellan 2–7 elever. Undervisningen sker på talad svenska. De första sex åren får eleverna undervisning i teckenspråk inom ramen för elevens val. Därefter har eleverna teckenspråk som tillval.

Söderskolan i Falkenberg

Söderskolan är en skola med flera olika verksamheter. Skolan har hörselskola, hörselförskola, förskola och grundskola med ca 500 elever. I skolbyggnaden finns även ett fritidshem.

På hörselskolan går barn med hörselskador. Där går också barn som är födda döva och barn med CI. Skolans lokaler har god akustik och har hörselteknisk utrustning. Skolan har en samsyn från förskola till grundskolans slut. Baskunskaper i svenska, teckenspråk, engelska och matematik har hög prioritet.

2.1.3 Malvaskolan

Sedan flera år har det pågått diskussioner om ett närmande mellan Alviksskolans hörselklasser och Manillaskolan. Frågan har lyfts av såväl föräldragrupper, intresseorganisationer som professionella som mött föräldrar i samtal om val av skola.

Avsikten med Malvaprojektet är att skapa förutsättningar för en gemensam skola för döva och hörselskadade elever från förskoleklass till och med skolår 9/10 i Stockholmsområdet. En gemensam skola anses underlätta skolvalet och eleverna skulle få lättare att byta mellan kommunikationsspråken teckenspråk och talad svenska utifrån sina behov. Detta skulle leda till att färre elever behöver byta skolform under sin grundskoletid. Skolornas personal har tillsammans utarbetat en gemensam vision som kallas för ”Malva – en gemensam skola”. I korthet kan visionen beskrivas enligt följande.³⁷

Malvaskolan, en vision

Malvaskolan ska vara en skola med två kommunikationsspråk. Det ska där erbjudas såväl en talspråkig miljö som en teckenspråkig miljö. Båda språken ska ha samma dignitet och betraktas med samma respekt. Skolan ska sträva efter att alla elever blir tvåspråkiga så att de kan byta mellan språken utifrån situation och samtalspartner.

Många hörselskadade elever måste ha mycket god förstärkning och god akustik samt samtidigt möjlighet att avläsa på läppar för att kunna följa en talad konversation. Malvaskolans lokaler, teknik och gruppstorlekar ska därför vara anpassade så att de hörselskadade eleverna har möjlighet att delta i kommunikationen. Vidare är skolan för de flesta eleverna den viktigaste teckenspråksmiljön de vistas i under sin skoltid. Malvaskolan ska vara en plats där de har chans att möta teckenspråk flera timmar om dagen och där de får språkliga förebilder av olika åldrar och kön. Det är därför nödvändigt att det finns döva barn, ungdomar och vuxna på skolan.

Malvaskolan ska även vara öppen för döva eller hörselskadade barn som dessutom har ytterligare funktionshinder, med undantag för träningskolans elever.

Undervisningen i Malvaskolan ska vara strukturerad i tre parallella spår utifrån kommunikationsspråk. I spår T ska kommunikationen ske på teckenspråk. Spår F avser flexibelt kommunikationsspråk, dvs.

³⁷ Se broschyren ”Malvaskolan” En gemensam skola för döva och hörselskadade elever

vissa lektioner ska ske på teckenspråk och vissa på svenska. Det tredje spåret är spår S. I detta spår ska kommunikationen ske på talad svenska, med eller utan stöd av tecken för nyckelord. Eleverna ska ha möjlighet att byta spår om elevens behov efterhand förändras.

Skolarbetet ska ske i arbetslag. I varje arbetslag ska det ingå en elevgrupp från vardera spår och personalen ska ha kompetens utifrån gruppens inriktning. Arbetslaget planerar tillsammans och arbetar som ett team. Även om eleverna oftast arbetar i sitt eget spår ska man träffas regelbundet till gemensamma aktiviteter.

*Utredning avseende samlokalisering av Alviksskolan och Manillaskolan*³⁸

Under tiden från oktober 2006 till mitten av februari 2007 har det genomförts en utredning i vilken fyra olika alternativ har studerats. De alternativ som har studerats är följande.

1. Samlokalisering med om- och tillbyggnad inom Alviksskolans fastighet.
2. Samlokalisering med om- och tillbyggnad inom Manillaskolans fastighet.
3. Samlokalisering med om- och tillbyggnad av befintlig X-skola i Stockholm.
4. Samlokalisering i nybyggd skola i Stockholm.

Av utredningsrapporten framgår vilka olika fördelar och nackdelar alternativen innebär. Det framgår också att kostnaderna för de olika alternativen skiljer sig åt.

³⁸ Se SWECO FFNS Arkitekter AB:s rapport Malvaskolan – Utredningsuppdrag avseende eventuell samlokalisering för Alviksskolan och Manillaskolan i Stockholm, Stockholm 2007

2.2 Riksgymnasierna för döva och hörselskadade elever (RGD/RGH) och för svårt rörelsehindrade elever (RgRh)

2.2.1 RGD/RGH

Örebro kommun får enligt 9 kap. 1 § gymnasieförordningen (1992:394) anordna utbildning för döva eller hörselskadade elever från hela landet. För utbildningen finns ett avtal mellan staten och Örebro kommun som reglerar parternas åtagande. Gällande avtal tecknades 2001. Enligt avtalet åtar sig Örebro kommun att dimensionera utbildningen för upp till 450 elever, inklusive elever folkbokförda i Örebro kommun. Läsåret 2006/07 gick ca 420 elever i RGD/RGH i Örebro.

För att tillhöra målgruppen för RGD/RGH krävs enligt gymnasieförordningen (1992:394) att eleverna är döva eller hörselskadade och är beroende av teckenspråkig miljö eller är hörselskadade och trots användningen av tekniska hjälpmedel och andra stödinsatser inte kan fullfölja reguljär undervisning i gymnasieskolan. Även elever som har en språkstörning och behöver insatser av samma slag som döva och elever som är dövblinda är behöriga.

Om det finns fler sökande än antal platser ska vid urvalet, utan hänsyn till tidigare betyg, den som har störst behov av utbildningen ges företräde. Örebro kommun sköter intagningen av eleverna.

De bestämmelser som gäller för gymnasieskolan enligt 5 kap. skollagen (1985:1100) och gymnasieförordningen (1992:394) gäller i huvudsak utbildning även för denna grupp elever. I den mån det är möjligt ska utbildningen vid RGD/RGH integreras med motsvarande utbildning i kommunens gymnasieskola. Utbildningen bedrivs vid fyra av Örebro kommuns gymnasieskolor, där det också finns hörande elever.

Teckenspråk som kärnämne ska förekomma på alla nationella och specialutformade program som anordnas för döva elever och får även anordnas för hörselskadade elever. För de elever som behöver det bör utbildningstiden förlängas med ett år. Styrelsen för utbildningen i Örebro kommun beslutar om en sådan förlängning.

Finansiering

Enligt avtalet mellan staten och Örebro kommun lämnas statligt verksamhetsstöd till RGD/RGH. Statsbidraget omfattar bl.a. ett elevbaserat bidrag och ett särskilt bidrag för en basorganisation för verksamheten för dövblinda ungdomar.

Enligt 9 kap. 12 § gymnasieförordningen (1992:394) har Örebro kommun rätt till interkommunal ersättning från elevernas hemkommuner. Regeringen får enligt 5 kap. 25 § skollagen (1985:1100) föreskriva att en extra ersättning ska lämnas för elever vid RGD/RGH utöver sådan interkommunal ersättning.

Resor och boende för elever hemmahörande i annan kommun än Örebro finansieras dels genom bidrag till inackordering från elevens hemkommun enligt bestämmelserna i 5 kap. 33 § skollagen (1985:1100), dels enligt förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan, det s.k. Rg-bidraget. Det utgår dock endast för den del av kostnaderna som överstiger den ersättning som eleven får i form av sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Rg-bidrag lämnas bl.a. för skäliga kostnader för resor mellan bostadsorten och utbildningsorten och resor inom utbildningsorten för att eleven ska komma till och från skolan samt för kost och logi.

2.2.2 RgRh

Bestämmelser om gymnasieutbildning som är speciellt anpassad för svårt rörelsehindrade ungdomar (rh-anpassad utbildning) finns i 5 kap. 7 och 27–32 §§ skollagen (1985:1100) och i 10 kap. gymnasieförordningen (1992:394).

Verksamheten bedrivs med stöd av 5 kap. 7 § skollagen (1985:1100). Av detta lagrum framgår att för svårt rörelsehindrade ungdomar får de kommuner som regeringen bestämmer anordna speciellt anpassad utbildning i sin gymnasieskola, s.k. Rh-anpassad utbildning. Rh-anpassad utbildning anordnas av Stockholms, Göteborgs, Umeå och Kristianstads kommuner enligt åtaganden från dessa kommuner. Vid en Rh-anpassad utbildning ska det tas emot sökande från hela landet.

Med svårt rörelsehindrad avses den vars rörelsehinder ensamt eller i kombination med annat funktionshinder medför att han eller hon för att kunna följa ett program i gymnasieskolan behöver tillgång till en gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning och har

behov av habilitering och i vissa fall har behov av boende i elevhem och omvårdnad i boendet. Rh-anpassad utbildning får påbörjas fram till det första halvåret det kalenderår han eller hon fyller 21 år, till skillnad från övriga gymnasieskolan där åldersgränsen är 20 år. Läsåret 2006/2007 hade riksgymnasierna för svårt rörelsehindrade totalt ca 170 elever.

Ansvar för elevhemsboende och omvårdnad i boendet samt habilitering regleras genom avtal mellan staten och respektive huvudman.

I den mån det är möjligt ska Rh-anpassad utbildning integreras med motsvarande reguljär utbildning i kommunens gymnasieskola, 10 kap. 3 § gymnasieförordningen (1992:394). Det finns emellertid möjligheter att anordna särskild utbildning för svårt rörelsehindrade elever, om antalet elever är lägst fyra. Det finns dessutom möjligheter att göra avvikelser i utbildningen för att medge en långsammare studietakt och att läsa enligt specialinriktade kursplaner.

Rh-nämnden

Intagningen till den Rh-anpassade gymnasieutbildningen sköts centralt genom Nämnden för Rh-anpassad utbildning, Rh-nämnden. Enligt förordning (1990:1110) med instruktion för Nämnden för Rh-anpassad utbildning utses ledamöterna av Specialpedagogiska institutet (SIT). Rh-nämnden får sitt kanslistöd av Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd (SiSUS). Nämndens beslut i fråga om intagning eller i övrigt om rätt till utbildning får enligt 5 kap. 30 § skollagen (1985:1100) överklagas hos Skolväsendets överklagandekommitté.

Rättighetslagstiftning

För den Rh-anpassade gymnasieutbildningen finns rättighetslagstiftning som säger att ungdomar med svåra rörelsehinder har rätt att få utbildning vid en sådan gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning om de uppfyller vissa behörighetsvillkor.

Reglerna om rätt till Rh-anpassad utbildning infördes i skollagen år 1991 (prop. 1989/90:92, bet. 1989/90:UbU20, rskr. 1989/90:271). Av lagens förarbeten framgår att utbildningen ska rikta sig till elever med komplicerade rörelsehinder för vilka det vardagliga livet

och olika former av behandling och habilitering tar mycket tid och kraft i anspråk.

Finansiering

De anordnande kommunerna har rätt till ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun. Huvudmännen för den Rh-anpassade utbildningen har dessutom enligt 5 kap. 25 § skollagen (1985:1100) rätt till en extra ersättning från hemkommunen. För att kompensera huvudmännens resterande kostnader för utbildningen administrerar Statens skolverk ett elevbaserat tilläggsbidrag till Göteborgs, Kristianstads, Stockholms och Umeå kommuner.

Elever på Rh-anpassad utbildning får inte inackorderingsstöd enligt 5 kap. 33 § skollagen (1985:1100). I stället ska hemkommunen eller hemlandstinget enligt 5 kap. 31 a § samma lag betala ersättning för kostnader för boende och omvårdnad i boendet samt för habilitering till huvudmannen för verksamheten. Denna ersättning utgör enligt 10 kap. 11 § gymnasieförordningen (1992:394) en tredjedel av de genomsnittliga kostnaderna för insatserna per elev. Statsbidrag för de delar som omfattar boende och habilitering administreras av SiSUS.

En svårt rörelsehindrad elev som antagits till Rh-anpassad gymnasieutbildning och som under läsåret bor i elevhem ska betala avgift för kost och logi till den huvudman som svarar för verksamheten med särskilda omvårdnadsinsatser. Den del av kostnaden som inte täcks av sjukersättning eller aktivitetsersättning får eleven i form av Rg-bidrag.

2.2.3 Tilläggsbidrag till riksgymnasieelever

Efter en lagändring i studiestödslagen kan man inte längre få studiemedel om man har aktivitetsersättning från försäkringskassan. Detta drabbar elever som fortsätter sin gymnasieutbildning efter andra halvåret det år de fyller 20 år. För dessa elever har därför ett tilläggsbidrag för levnadsomkostnader införts i förordningen (1995:667) om bidrag för vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan.

2.3 En specialskola för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder

Enligt sin instruktion (SFS 2001:286) ska Specialpedagogiska institutet inom ramen för den rådgivande verksamheten erbjuda specialpedagogisk utredning inom bl.a. Resurscenter syn för barn och ungdomar med synskada samt barn och ungdomar med synskada och ytterligare funktionshinder. Resurscenter syn är uppdelat i två enheter med den ena delen i Stockholm och den andra i Örebro. Enheten i Stockholm vänder sig först och främst till synskadade barn och ungdomar utan annat funktionshinder medan enheten i Örebro vänder sig till barn och ungdomar med synskada och ytterligare funktionshinder. Sådana ytterligare funktionshinder kan t.ex. vara utvecklingsstörning eller utvecklingsförsening, rörelsehinder, autism eller dövhet/hörselskada. En del av barnen och ungdomarna har specifika och ovanliga syndrom. Resurscentret har genom åren byggt upp en särskild kompetens och kunskap kring sådana sjukdomar.

2.3.1 Gällande reglering

Varje kommun är enligt 5 kap. skollagen (1985:1100) skyldig att erbjuda utbildning på nationella, specialutformade eller individuella program i gymnasieskolan för samtliga ungdomar som är bosatta i kommunen och som avslutat grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning.

Enligt 6 kap. 1 § skollagen (1985:1100) syftar utbildningen i sarskolan till att ge utvecklingsstörda barn och ungdomar en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som ges i grundskolan och gymnasieskolan. Enligt 6 kap. 7 § skollagen (1985:1100) har ungdomar rätt att efter skolpliktens upphörande tas emot i gymnasiesarskolan i utbildning som är avsedd att påbörjas fram till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år, om styrelsen för sarskolan i hemkommunen bedömt att de inte kan gå i gymnasieskolan därför att de är utvecklingsstörda. Varje kommun är skyldig att erbjuda dessa ungdomar utbildning under fyra år i gymnasiesarskolan.

För elever med vissa funktionshinder har staten genom avtal tagit på sig ett utökat ansvar genom att stödja riksrekryterande gymnasieutbildning med särskilt anpassad utbildning för svårt rörelsehindrade ungdomar, Rh-anpassad utbildning, i Göteborg, Kristianstad, Stock-

holm och Umeå samt riksrekryterande gymnasieutbildning för döva och hörselskadade elever i Örebro (RGD/RGH).

Enligt 9 kap. 1 § första stycket gymnasieförordningen (1992:394) får Örebro kommun i sin gymnasieskola anordna utbildning för elever från hela landet som

1. är döva eller hörselskadade och är beroende av en teckenspråkig miljö,
2. är hörselskadade och trots användningen av tekniska hjälpmedel och andra stödinsatser inte kan följa reguljär undervisning i gymnasieskolan,
3. har en språkstörning och behöver insatser av samma slag som döva eller
4. är dövblinda.

Dövblinda elever har funnits inom RGD sedan läsåret 1971/72.

Eleverna är integrerade i RGD eller RGH beroende på vad som är lämpligt för den enskilde eleven. För individuella stödinsatser åt dövblinda elever anvisas årligen statliga bidrag (se även avsnitt 3.4.1.1).

I Örebro kommun finns även riksrekryterande utbildning för döva eller hörselskadade elever med utvecklingsstörning, Rgysär D/H, i åldrarna 16–22 år. Skolan har en helhetssyn kring elevers lärande och utveckling som genomsyrar hela verksamheten i såväl skolan som elevhemmen. Gymnasietiden är fyra år. I det statliga åtagandet ingår bidrag som betalas till Örebro kommun. För år 2007 uppgick bidraget Rgysär D/H till ca 16,2 mnkr.

När det gäller elever med synskada och ytterligare funktionshinder finns det i dag inga avtal mellan staten och Örebro kommun som möjliggör en fortsatt utbildning för denna elevgrupp inom de riksrekryterande gymnasieutbildningarna inom Örebro kommun.

Tidigare fanns det en möjlighet enligt 7 kap. 6 § andra stycket då gällande skollag (1985:1100) för ungdomar som efter skolpliktens upphörande inte bedömdes kunna gå i gymnasieskolan därför att de var utvecklingsstörda, i mån av plats, genomgå annan utbildning i specialskolan intill utgången av vårterminen det år de fyllde 21 år. I och med riksdagens beslut om regeringens proposition *Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd* (prop. 1998/99:105) togs denna möjlighet till förlängd skolgång bort.

3 Statliga specialskolor i förhållande till kommunernas ansvar och möjlighet att anordna utbildning för elever med vissa funktionshinder – förslag

3.1 Myndigheten för specialpedagogik

Skolmyndighetsutredningen (U 2007:03) har haft i uppdrag att föreslå en ny statlig myndighetsstruktur för skolväsendet m.m. Utredningen ska enligt sina direktiv (dir. 2007:28) lämna förslag på vilka uppgifter olika myndigheter ska ansvara för samt hur de ska vara organiserade, dimensionerade och lokaliserade. De myndigheter som berörs av översynen är bl.a. Specialpedagogiska institutet (SIT), Specialskolemyndigheten (SPM) och Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd (SiSUS).

Utredningen har den 1 november 2007 redovisat sina förslag för regeringen.

Utredningen har föreslagit bl.a. att en ny myndighet, *Myndigheten för specialpedagogik*, bildas av SIT, SPM och SiSUS.

I våra förslag utgår vi ifrån att en ny myndighet ska bildas och att namnet tills vidare är Myndigheten för specialpedagogik.

3.2 Den framtida utvecklingen för döva eller hörselskadade elever

I denna del har jag haft till uppgift att överväga om det krävs förändringar i styrning, organisation eller ansvarsfördelning för dövas eller hörselskadades utbildning. Jag har därför övervägt olika former för en ändrad ansvarsfördelning mellan staten och kommunerna för

att skapa förutsättningar för en ökad likvärdighet för elever med dessa funktionshinder.

Antalet barn i Sverige med cochleaimplantat (CI) ökar. Av alla barn som i dag föds döva får ca 90 procent CI. Det blir också vanligare att barn har CI på båda sina öron. I år uppgår denna andel till 42 procent. Motsvarande siffra år 2005 var 16 procent. Dessutom genomförs CI-operationer nu ofta redan under barnets första levnadsår. Detta medför bättre resultat när det gäller att uppfatta och tolka ljud.¹

Även i specialskolan har andelen elever med CI ökat. År 2002 hade 10 procent av eleverna CI. Läsåret 2006/2007 hade andelen ökat till 22 procent.²

Den positiva utvecklingen när det gäller CI och framväxten av kommunala hörselklassskolor, som är anpassade för elever med hörselskada, har medfört att gränsdragningen mellan specialskolans och grundskolans målgrupper har blivit otydligare. Av barn med CI gick skolåret 2006/2007 ca 47 procent i specialskolan, 26 procent i hörselklass eller hörselspår och 27 procent integrerade i vanlig skola. Andelen av döva barn som gick i specialskolan uppgick däremot till 91 procent.³ Att gränsdragningen mellan målgrupperna har blivit otydligare har dock medfört att andelen elever som byter skolform under sin skoltid har ökat.

Mot bakgrund av ovan beskriven utveckling har en lösning som jag övervägt varit att kommunerna förblir huvudmän för de kommunala hörselklassskolorna och att staten genom höjda bidrag kan stimulera samverkan med t.ex. specialskolan. Detta skulle innebära ett flexibelt system som skapar förutsättningar för olika regionala lösningar. En sådan är Malvaprojektet, se avsnitt 2.1.3. Avsikten med projektet är att skapa förutsättningar för en gemensam skola för döva eller hörselskadade elever. I skolan ska det erbjudas såväl talspråkig som teckenspråkig miljö.

Staten skulle med denna lösning kunna öka sitt ansvar för hela elevgruppen genom att verka för samverkan mellan landsting, kommuner och staten. Ett sådant nationellt samordningsansvar skulle underlätta för elever och föräldrar att få del av information om vilka olika skolformer det finns och de olika förutsättningarna i dessa. Dessutom borde risken för att skolhuvudmännen inte känner till eleven inför skolstarten minska.

¹ Hrf:s årsrapport 2007, äh, det var inget viktigt..., s. 42 och 48.

² Uppgifterna har lämnats av Specialskolemyndigheten

³ Hrf:s årsrapport 2007, äh, det var inget viktigt..., s. 53

Hur samverkan mellan staten, kommuner och landsting skulle kunna utformas är föremål för ett projekt som pågår i Skånes län, Blekinges län, Kalmar län och Kronobergs län, se avsnitt 3.3.6. Projektet avser ett regionalt resurscenter för hörselskadade eller döva barn och ungdomar. Resurscentret ska ha ett samlat ansvar för en skolorganisation med teckenspråkig miljö. Föräldrarna ska i resurscentret kunna ges stöd från såväl de pedagogiska verksamheterna som den medicinska hörselvården. Vidare ska verksamheten fokusera på hela familjens situation inför val av förskola och skola samt under fortsatt skolgång med barnet i centrum.

Motsvarande regionala resurscenter i hela landet skulle kunna knytas till den myndighet som har det nationella samordningsansvaret. Denna myndighet skulle ansvara för att barn och ungdomar i de olika regionerna får likvärdiga förutsättningar.

Med höjda statsbidrag bör det även kunna skapas förutsättningar för hörselklasskolorna att bli allt mer anpassade till elevernas behov och förutsättningar samt att därmed kunna erbjuda utbildning med högre kvalitet. Ökade statliga bidrag ger också förutsättningar till ökad likvärdighet och ökade valmöjligheter. Lösningen kan på sikt innebära att behovet av statliga regionskolor kan komma att minska. Det kommer dock även i fortsättningen att finnas elever vars behov bäst tillgodoses i specialskolan.

En annan lösning som jag funderat över har varit att förstatliga kommunala hörselklasskolor. Ett alternativ skulle då vara att skolorna blir specialskolor. Staten skulle därmed kunna styra verksamheten vid dessa skolor på samma sätt som övriga specialskolor. Dessutom skulle fler elever få i närheten av sina hem en skola som är anpassad efter deras behov, 10-årig utbildning och särskilda kursplaner.

Detta alternativ skulle dock innebära att de elever som inte tillhör specialskolans målgrupp skulle förlora tillgången till en anpassad kommunal grundskola. Det skulle även innebära att samverkan mellan skolan och övrig kommunal skolverksamhet försvåras. Enligt skolorna som vi har besökt eller varit i kontakt med är det viktigt för eleverna att också kunna umgås med hörande barn. Lösningen skulle därutöver strida mot internationella överenskommelser. Ambitionen i dessa är att barn och ungdomar med funktionshinder ska så långt det är möjligt kunna gå i den ordinarie skolverksamheten.

Ett annat alternativ skulle vara att de kommunala hörselklasskolorna förblir grundskolor men med staten som huvudman. Staten skulle då kunna vara huvudman för såväl grundskolans som specialskolans målgrupp. I dag kan staten inte vara huvudman för grund-

skolan. Staten skulle därmed få ett samlat ansvar för hela elevgruppen. Denna lösning skulle göra det lättare för elever att byta mellan olika skolformer.

Alternativet skulle dock innebära flera avgränsningsproblem, bl.a.:

- hur ska gränsdragningen i förhållande till hemkommunernas ansvar att ordna utbildning i grundskolan se ut,
- ska alla elever med någon form av hörselskada/hörselnedsättning tillhöra den statliga skolans målgrupp,
- ska liknande möjlighet inrättas för elever med andra funktionshinder och
- ska det vara riksskolor eller regionalt avgränsade skolor?

Dessutom skulle även detta alternativ innebära att samverkan mellan skolan och övrig kommunal skolverksamhet försvåras. Som nämnts ovan är det viktigt för eleverna att också kunna umgås med hörande barn. Lösningen är inte heller förenlig med de internationella överenskommelserna.

En ytterligare lösning skulle kunna vara att de statliga specialskolorna får kommuner som huvudmän. Ett förslag med denna innebörd lämnade FUNKIS-kommittén i sitt slutbetänkande *FUNKIS – funktionshindrade elever i skolan* (SOU 1998:66). Under min utredning har denna lösning inte lyfts fram av någon.

För elever i skolan ser behoven olika ut och vad som är bäst för den ene passar inte den andre. Det kommer därför även framöver finnas behov av att staten tar ansvar för elever med så komplexa funktionshinder att kommunerna inte har förutsättningar att möta deras behov. Jag anser således att det också fortsättningsvis ska finnas statliga specialskolor.

Vid bedömning av de olika alternativen har jag kommit fram till att fördelarna med den första lösningen överväger de övriga alternativen. Min ambition är att med denna lösning skapa ett flexibelt system som ger förutsättningar för olika regionala lösningar. Jag anser således att kommunerna ska förbli huvudmän för de kommunala hörselklassskolorna och att staten genom höjda bidrag ska stimulera samverkan mellan dessa skolor och t.ex. specialskolan.

Specialskolans målgrupp förändras

Av ovan beskriven utveckling framgår att gränsdragningen mellan specialskolans och grundskolans målgrupper har blivit otydligare. Kommunerna kan i allt större utsträckning tillgodose hörselskadade elevers behov. Deras utbildning blir stegvis allt mer integrerad i den kommunala skolverksamheten.

Denna positiva utveckling innebär stora utmaningar för skolväsendet. Specialskolans målgrupp kommer framöver troligen att behöva omdefinieras. Kursplaner avseende t.ex. teckenspråk och svenska kommer att behöva anpassas efter hur grundskolans och specialskolans nya målgrupper utformas.

I avvaktan på att en översyn av grundskolans och specialskolans målgrupp genomförs, har jag valt att gå varsamt fram. Med mina förslag vill jag stimulera den positiva utvecklingen och skapa ett flexibelt system som ökar både likvärdigheten och valmöjligheterna i skolan för elever med funktionshinder.

3.3 Skillnader mellan statliga specialskolor och kommunal verksamhet på grundskolenivå

Mina förslag:

1. Bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet till kostnader för insatser av regional art som kommuner eller huvudmän för sådana fristående skolor som avses i 9 kap. skollagen (1985:1100) vidtar för döva eller hörselskadade elever i grundskolan respektive motsvarande utbildning vid fristående skola höjs med ett belopp som för budgetår 2007 motsvarar 28,1 mnkr.
2. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att i samband med behandling av en ansökan om nämnda statsbidrag ange vilket eller vilka krav som ställs på den regionala insatsen för att bidraget ska beviljas. Syftet med kraven ska vara att säkerställa att utbildningsinsatsen håller hög kvalitet.
3. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att följa upp att de krav som ställts på regionala insatser följs.
4. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att i samverkan med Alviksskolan och Manillaskolan utreda den fortsatta inriktningen för Malvaprojektet. Därvid ska myndigheten överväga hur projektet bäst kan stimuleras för att bli ett flexibelt skolalternativ för både döva och hörselskadade elever. Myndigheten ska också utreda behovet av ett ekonomiskt stimulansbidrag till projektet.
5. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att inom sin verksamhet skapa en organisation som innebär
 - nationell samordning och
 - regionala resurscenternär det gäller döva och hörselskadade elevers utbildning i sin helhet. Myndigheten ska därvid överväga huruvida andra elever med funktionshinder kan omfattas av en sådan organisation.

Skälen för mina förslag

3.3.1 Ekonomiska förutsättningar

Kommunala grundskolor

Kommunerna är enligt skollagen (1985:1100) skyldiga att anordna grundskola eller särskola för skolpliktiga barn och ungdomar i kommunen. Utbildningen i grundskolan ska vara avgiftsfri för eleverna. I verksamheten får det dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna. Vidare är hemkommunen enligt skollagen (1985:1100) skyldig att sörja för att det för eleverna i grundskolan anordnas kostnadsfri skolskjuts, om sådan behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållandena, funktionshinder hos en elev eller någon annan särskild omständighet. Om en elev till följd av skolgången måste bo utanför det egna hemmet ska hemkommunen även svara för att eleven utan extra kostnad får tillfredsställande förhållanden. Hemkommunens skyldighet avseende skolskjuts och boende omfattar emellertid inte alla elever, se avsnitt 2.1.2.

En kommun⁴ som vidtar insatser av regional art för elever med funktionshinder eller med andra särskilda behov i grundskolan och gymnasieskolan kan få statsbidrag till kostnader för detta.⁵ Med insatser av regional art avses samordnade utbildningsinsatser för elever med funktionshinder eller med andra särskilda behov, som i stor utsträckning kommer även sådana elever till del vilka kommer från en annan kommun än den där skolan är belägen.

Regeringen anvisar medel för nämnda bidrag medan Specialpedagogiska institutet har i uppdrag att besluta om fördelningen av dessa medel. En kommun får tilldelas bidrag till dels merkostnader för undervisningen, dels elevvårdskostnader, om dessa är särskilt stora. Bidragets storlek bestäms utifrån bl.a. antalet elever, funktionsnedsättning och om eleverna kommer från egen eller annan kommun. I vissa fall tas även hänsyn till om verksamheten är under uppbyggnad.

För budgetåret 2007 beviljades 12 kommuner bidrag för regionala undervisningsinsatser för elever med hörselskada i grundskolan. Dessa bidrag omfattade sammanlagt 432 elever. Insatserna avser i

⁴ Enligt 2 § förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet avses i förordningen med kommun: primärkommuner, landsting och kommunalförbund. Vidare ska med kommun jämställas huvudmän för sådana fristående skolor som avses i 9 kap. skollagen (1985:1100).

⁵ 1 § förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet

de flesta fallen reguljär skola. I några fall träffas eleverna emellertid bara en eller några gånger per månad och får då undervisning i teckenspråk och ägnar sig åt olika hörselaktiviteter. Bidragets storlek för budgetår 2007 till kommunerna varierar från i snitt 1,5 tkr per elev till 24,5 tkr per elev. I genomsnitt uppgår bidraget till ca 20 tkr per elev. Om det bortses från två kommuner där eleverna bara träffas en eller några gånger per månad samt en kommun som ansökt om betydligt lägre bidrag än det belopp som beviljats i genomsnitt, uppgår det genomsnittliga bidraget till ca 23 tkr per elev.

Det bidrag som en kommun tilldelas ska användas för det ändamål som anges av Specialpedagogiska institutet.⁶ Utöver detta bidrag betalar institutet för budgetår 2007 3 mnkr till Göteborgs kommun för undervisning i kommunens grundskola av elever med dövhet, vilka i annat fall tillhör Vänerskolans upptagningsområde.

Statliga specialskolor

För barn som på grund av dövhet eller hörselskada inte kan gå i grundskolan eller motsvarande del av särskolan finns specialskolan. Det är staten som är huvudman för specialskolan.⁷

Utbildningen i specialskolan ska vara avgiftsfri för eleverna.⁸ I verksamheten får det dock förekomma enstaka inslag som kan förorsaka en obetydlig kostnad för eleven. Staten svarar för att eleverna kostnadsfritt erhåller för utbildningen nödvändiga resor. Skyldigheten avser såväl dagliga resor mellan det egna hemmet eller elevhem/familjehem och skolan som resor mellan det egna hemmet och elevhemmet/familjehemmet i rimlig omfattning.⁹

För elever som till följd av skolgången måste bo utanför det egna hemmet svarar staten för att eleverna utan extra kostnader får tillfredsställande förhållanden. Staten ska således svara för elevens inackorderings- och resekostnader liksom övriga kostnader som kan vara nödvändiga för att eleven ska få tillfredsställande förhållanden.¹⁰

En elevs hemkommun ska betala ersättning till staten för vissa kostnader.¹¹ För budgetåret 2007 ska ersättning betalas med 105 500 kr per elev och termin.¹² De kommuner där enheter av

⁶ 6 § förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet

⁷ 1 kap. 6 § skollagen (1985:1100)

⁸ 7 kap. 4 § skollagen (1985:1100)

⁹ Se prop. 1990/91:115 s. 80

¹⁰ Se prop. 1990/91:115 s. 80 och 74

¹¹ 7 kap. 7 § skollagen (1985:1100)

¹² 7 kap. 7 § skollagen (1985:1100)

specialskolan är belägna och de kommuner där undervisning i resurscenter bedrivs enligt vissa övergångsbestämmelser¹³ ska i stället betala 36 100 kr per elev och termin. Att dessa kommuner ska betala en lägre ersättning beror på de oproportionellt höga totala kostnader de har till följd av att eleverna och deras familjer i hög utsträckning bor i dessa kommuner.¹⁴

3.3.2 Statsbidrag till kostnader för insatser av regional art höjs

Specialskolan finns för barn som på grund av dövhet eller hörselskada inte kan gå i grundskolan eller motsvarande del av särskolan.¹⁵ Dessa barn har behov av kommunikation och undervisning på teckenspråk som inte är möjligt att möta i den kommunala skolan.¹⁶ De har behov av en teckenspråkig miljö. Specialskolan och grundskolan har således olika målgrupper. Gränsdragningen mellan målgrupperna har med tiden dock blivit otydligare.

Framväxten av kommunala skolor som erbjuder elever med dövhet eller hörselskada utbildning som till vissa delar motsvarar utbildningen inom den statliga specialskolan innebär att möjligheten att välja skolform ökar för elever och vårdnadshavare. De ekonomiska förutsättningarna för kommunerna varierar emellertid mellan skolformerna.

Enligt uppgifter lämnade av Specialskolemyndigheten uppgick år 2006 undervisningskostnaderna i de statliga regionskolorna¹⁷ till 465 tkr per elev. Motsvarande kostnad för Åsbackaskolan var enligt uppgifterna 945 tkr per elev. Därutöver tillkommer kostnader för resor och boende.

En elevs hemkommun ska betala ersättning till staten för vissa kostnader, se ovan avsnitt 3.3.1. Av uppgifter lämnade av Specialskolemyndigheten framgår att hemkommunerna år 2006 betalade i genomsnitt ca 147 tkr per elev i regionskolorna.

Utbildningskostnaderna i de kommunala skolor som har hörselklasser med verksamhet av regional art¹⁸ varierar. För år 2007 uppgår kostnaderna vid Alviksskolan, Kannebäcksskolan, Parkskolan, Silviaskolan, Solanderskolan och Söderskolan till mellan ca 165 tkr

¹³ Punkterna 2, 3 och 8 i övergångsbestämmelserna till lagen (1999:886) om ändring i skollagen (1985:1100).

¹⁴ Se prop. 1998/99:105 s. 52 f.

¹⁵ 1 kap. 6 § skollagen (1985:1100)

¹⁶ Se prop. 1998/99:105 s. 35

¹⁷ Birgittaskolan, Kristinaskolan, Manillaskolan, Vänerskolan och Östervångsskolan

¹⁸ Se avsnitt 2.1.2

per elev och 316 tkr per elev. Detta motsvarar en snittkostnad på ca 270 tkr per elev. För samma år har kommunerna beviljats statsbidrag¹⁹ med i genomsnitt ca 23 tkr per elev för den regionala verksamheten vid dessa skolor. Utöver detta bidrag har staten för samma år betalat ut 3 mnkr till Göteborgs kommun för undervisning i kommunens grundskola av elever med dövhet, vilka i annat fall tillhör Vänerskolans upptagningsområde.

Vid en jämförelse av uppgifterna framgår att kommunernas genomsnittliga kostnad för en hörselklass elev i kommunal grundskola med regional verksamhet är betydligt högre än kommunernas genomsnittliga kostnad för en elev i statlig specialskola. Därtill kommer i den kommunala grundskolan kostnader för skolskjuts och eventuellt boende. Det finns således betydande skillnader i de finansiella förutsättningarna för dessa skolformer. De ekonomiska skillnaderna för kommunerna kan utgöra ett ekonomiskt incitament som avgör om en elev ska få sin undervisning i den kommunala skolan eller i den statliga specialskolan. Detta är olyckligt. I stället bör elever och vårdnadshavare ha möjlighet att välja en skolform där eleven ges förutsättningar att nå målen för utbildningen utifrån sina behov och få möjlighet att gå i en skola där han eller hon får de bästa förutsättningarna att utvecklas. Jag anser därför att det statliga bidraget till kostnader för insatser av regional art som kommuner vidtar för döva eller hörselskadade elever i grundskolan ska höjas.

För den som är elev i den statliga specialskolan ska hemkommunen betala ersättning till staten.²⁰ För budgetåret 2007 ska ersättning betalas med 105 500 kr per elev och termin.²¹ De kommuner där specialskolan är belägen ska i stället betala en lägre ersättning.²² Detta beror på att dessa kommuner till följd av att eleverna och deras familjer i hög utsträckning bor i dessa har höga totala kostnader.²³ Jag anser därför att vid övervägandet av med hur mycket det statliga bidraget ska höjas beräknas kommunernas kostnad för en elev i specialskolan uppgå för budgetår 2007 till 105 500 kr per elev och termin, eller 211 000 kr per elev och år.

Liksom i den kommunala grundskolan ska utbildningen i specialskolan vara avgiftsfri för eleverna. Därutöver svarar staten för att eleverna i specialskolan kostnadsfritt erhåller för utbildningen nödvändiga resor. Staten svarar även för att elever i specialskolan som

¹⁹ Se avsnitt 3.3.1

²⁰ 7 kap. 7 § skollagen (1985:1100)

²¹ 2 § förordning om ersättning för elever i specialskolan (SKOLFS 1997:1)

²² 2 § förordning om ersättning för elever i specialskolan (SKOLFS 1997:1)

²³ Se prop. 1998/99:105 s. 52 f.

till följd av skolgången måste bo utanför det egna hemmet utan extra kostnader får tillfredsställande förhållanden.²⁴ Av kostnaderna vid de statliga regionskolorna utgör ca 79,2 procent kostnader för undervisning, 7,3 procent resor och 13,4 procent boende. Det innebär att ca 167 tkr av den kommunala ersättningen till staten år 2007 motsvarar kostnader för utbildning.

Av uppgifterna ovan framgår att kommunernas genomsnittliga utbildningskostnad för en hörselklasselev i Alviksskolan, Kannebäcksskolan, Parkskolan, Silviaskolan, Solanderskolan och Söderskolan uppgår till ca 270 tkr. Med beaktande av att Göteborgs kommun får ett särskilt bidrag på 3 mnkr för undervisning av elever med dövhet, vilka i annat fall tillhör Vänerskolans upptagningsområde, uppgår den genomsnittliga utbildningskostnaden till ca 261 tkr per elev. Motsvarande kommunala kostnad för en elev i specialskolan är ca 167 tkr. Jag har då tagit hänsyn till att det i kostnaden för en elev i den kommunala skolan inte ingår kostnader för skolskjuts och eventuellt boende. För att skolformerna ska få lika finansiella förutsättningar måste det således utgå statsbidrag med i genomsnitt 94 tkr per elev och år.

I dag utgår statsbidrag för verksamheterna vid nämnda skolor med i genomsnitt ca 23 tkr per elev och år. Det statliga bidraget måste följaktligen höjas med i genomsnitt 71 tkr per elev och år. Detta motsvarar en höjning med ca 309 procent.

För budgetåret 2007 beviljades 12 kommuner bidrag för regionala undervisningsinsatser för elever med hörselskada i grundskolan med sammanlagt 8 594 500 kr. Dessutom beviljades en fristående skola bidrag för samma målgrupp med 515 000 kr, vilket motsvarar 22,4 tkr per elev. Sammanlagt uppgick bidraget för elever med hörselskada således till 9 109 500 kr. En höjning med 309 procent motsvarar därmed ca 28,1 mnkr för budgetåret 2007.

3.3.3 Motprestationer till statligt bidrag

Jag har i avsnitt 3.3.2 föreslagit att staten ska ta större finansiellt ansvar för de regionala insatser som kommuner vidtar för döva eller hörselskadade barn. Genom att höja det statliga bidraget ökas förutsättningarna för kommunerna att samverka. En sådan samverkan innebär i sin tur att elevgruppen kan bli tillräckligt stor för att kommunerna ska kunna utveckla kvalitativa och kostnadseffektiva

²⁴ 7 kap. 4 § skollagen (1985:1100)

utbildningsformer. Därmed kommer elever och vårdnadshavare få ökad möjlighet att välja en skolform där eleven ges förutsättningar att nå målen för utbildningen och får möjlighet att gå i en skola där han eller hon får de bästa förutsättningarna att utvecklas.

Staten bör emellertid inte endast ta ett större finansiellt ansvar utan bör även ta större ansvar för att de regionala insatser som får statligt bidrag erbjuder eleverna utbildning av hög kvalitet. Enligt 6 § förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet ska det bidrag som en kommun tilldelas användas för det ändamål som anges av Specialpedagogiska institutet. Förordningen ger således möjlighet för institutet att ställa krav på vad bidraget ska användas till. Bidragen täcker emellertid i dag endast en liten del av verksamheternas kostnader. Institutet har därför ansett att det har varit svårt att ställa krav på insatserna. Genom en kraftig höjning av bidragen bör det dock finnas förutsättningar att ställa verkningfulla krav. Jag föreslår därför att det ska ställas krav på de regionala insatserna för att bidrag ska beviljas.

Kraven skulle kunna avse t.ex. elevgruppens storlek och sammansättning, ljudsanerade klassrum och lokaler, akustisk och hörsel-teknisk utrustning, lärare med specialpedagog- eller specialläraryxamen, möjlighet till tvåspråkig undervisning och teckenspråkig miljö, ingående i specialskolornas olika nätverk eller samverkan med någon av de statliga specialskolorna. Vilket eller vilka krav som ställs måste dock anpassas efter de regionala förutsättningarna i varje enskilt fall. Syftet med kraven ska vara att säkerställa att utbildningsinsatsen håller hög kvalitet. Det bör ankomma på Myndigheten för specialpedagogik att i samband med att en ansökan om bidrag behandlas ange vilket eller vilka krav som ställs.

3.3.4 Uppföljning

För att staten ska anses ta större ansvar för att de regionala insatserna erbjuder utbildning av hög kvalitet är det inte tillräckligt med att staten ställer krav för att bidrag ska beviljas. Staten bör även följa upp att bidraget sedan används för de ändamål som Myndigheten för specialpedagogik har angett. En sådan uppföljning kan inte anses stå i konflikt med Statens skolverks uppdrag att genomföra utbildningsinspektion. Jag föreslår därför att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att följa upp att de krav som ställts på regionala insatser följs.

3.3.5 Malvaprojektet

Behovet av en flexibel skollösning för döva eller hörselskadade elever har lyfts fram av så gott som alla parter som utredningen har varit i kontakt med. Såväl de olika organisationerna som myndigheterna betonar att gränsdragningen mellan olika målgrupper har med CI blivit otydlig med en omfattande gråzon. Elever med CI kommer nödvändigtvis inte att efterfråga utbildning i en statlig specialskola utan deras behov kan i många fall bättre tillgodoses i hörselklasser eller med olika integrerade lösningar med kommunala huvudmän. Både organisationerna och myndigheterna betonar vikten av flexibla lösningar där det, om så behövs, är möjligt att hoppa mellan de olika skolformernas utbildningsutbud. Det viktiga är att elevernas behov av tvåspråkighet och möjligheten att vistas i en hörande miljö tillgodoses.

Jag anser att staten i sin styrande verksamhet bör vara lyhörd inför framtida utveckling. Det är inte i dagens läge möjligt att utsluta elever från varken specialskola, hörselklasser eller integrerade lösningar utan staten bör på bästa sätt se till att alla elevgrupper får en så likvärdig utbildning som möjligt oavsett vilken skolform de väljer.

Malvaprojektet²⁵ i Stockholm som bedrivs av kommunala Alviksskolan och statliga Manillaskolan tillsammans är enligt min mening ett utmärkt exempel på hur olika skolformer kan samarbeta på ett flexibelt sätt och där elevernas olika behov av både teckenspråkig och talande miljö kan kombineras. Skolorna har lyft fram som problem att det inte är bra med t.ex. två olika huvudmän eller att dagens lokaler inte är ändamålsenliga för att tillgodose elevernas olika behov. Skolorna har också lyft fram behovet av medel för att kunna utreda hur en sammanslagning av Alviksskolan och Manillaskolan skulle kunna gå till samt behovet av att hitta lösningar när det gäller elevernas behov av tvåspråkighet.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår jag att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att i samverkan med de berörda skolorna utreda den fortsatta inriktningen för Malvaprojektet och samtidigt överväga hur projektet bäst kan stimuleras och även överväga att bistå projektet med ett ekonomiskt stimulansbidrag.

²⁵ Se avsnitt 2.1.3.

3.3.6 Nationell samordning

Som konstaterats ovan ökar antalet barn/elever med CI och gränsdragningen mellan målgrupperna har blivit otydligare. Både organisationerna och myndigheterna efterlyser flexibla lösningar där staten genom en nationell samordning tar ett tydligare och större ansvar för hela elevgruppen.

Nedan följer ett exempel på ett ökat statligt ansvarstagande.

Projekt: Regionalt Resurscentrum hörselskadade/döva i Södra regionen

Projektet startade 2006 på initiativ av Specialpedagogiska institutet och Specialskolemyndigheten. Projektets målsättning är att belysa förutsättningarna för ett regionalt resurscenter i Södra regionen med ett gemensamt ansvar för en skolorganisation med teckenspråkig miljö för barn och ungdomar med behov av teckenspråk. Ett resurscenter där föräldrar till barn med hörselnedsättning ges stöd både från de pedagogiska verksamheterna och den medicinska hörselvården och där verksamheten fokuserar på hela familjens situation inför val av förskola och skola samt under fortsatt skolgång med barnet i centrum.

Södra regionen utgörs av Skåne län, Blekinge län, Kalmar län och Kronobergs län. I projektet ingår i dag Region Skåne, landstinget Blekinge, landstinget i Kalmar län, landstinget Kronoberg och landstinget i Östergötland samt 7 kommuner i regionen. Dessutom ingår både Specialpedagogiska institutet och Specialskolemyndigheten i projektet. Bland olika former av samverkan samarbetar hörsel- och dövenheterna inom de olika landstingen med såväl de kommunala hörsellärarna/hörselpedagogerna som med Specialpedagogiska institutet när det gäller uppföljning av elever med hörselnedsättning.

Ansvar för att koordinera ett regionalt resurscenter för döva eller hörselskadade i Södra regionen ska ligga på en styrgrupp bestående av landsting, kommuner och staten. Centret föreslås att bli arbetsgivare för de i dag kommunala hörselpedagogerna och för en samordnare för utbildning, fortbildning och forskning inom hörselområdet.

Inom centret ska det bl.a. finnas:

- En samlad skolorganisation med tvåspråkig miljö.
- Förskoleverksamhet med tvåspråkig miljö.
- Grundskola, särskola, specialskola med tvåspråkig miljö.
- Ett övergripande elevvårdsteam.

- Samverkansansvar för kommunala hörsselförskolor/grupper och grundskolans hörselklasser/hörselspår/hörselgrupper inom Södra regionen.
- En av centret anställd samordnare.
- Samverkansansvar för ett övergripande pedagogiskt och medicinskt hörselvårdsteam.
- Samverkansansvar för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar, TUFF.
- Samverkansmöjlighet för berörda organisationer.

En centralisering av såväl resurser som kompetens skulle ge en möjlighet till förbättring och utveckling av den situation som i dag råder i förskola och skola för barn och ungdomar med hörselnedsättning.

Mot bakgrund av ovanstående exempel föreslår jag att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att inom sin verksamhet skapa en organisation för nationell samordning av döva eller hörselskadade barns och ungdomars utbildning i sin helhet. En sådan organisation ska innebära att myndigheten har det yttersta ansvaret medan den operativa verksamheten sköts av regionala resurscenter. Institutet bör överväga om även andra funktionshinder kan omfattas av en sådan organisation.

3.4 Riksgymnasier för döva och hörselskadade (RGD/RGH) och för svårt rörelsehindrade elever (RgRh)

Staten har avtal med Örebro kommun om utbildning vid riksgymnasierna för döva och hörselskadade samt dövblinda ungdomar (RGD/RGH). Staten har även avtal med berörda parter när det gäller särskilda omvårdnadsinsatser för elever i riksgymnasierna för svårt rörelsehindrade elever (RgRh). Det finns dock inga avtal avseende utbildningen vid RgRh.

Ansvaret för handläggningen av avtalen ligger i dag dels på Utbildningsdepartementet, dels på SiSUS. Detta motverkar en enhetlig hantering. Jag anser därför att ansvaret för samtliga avtal ska samlas hos en representant för staten.

Mina förslag:

6. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att ansvara för avtalet mellan staten och Örebro kommun om gymnasial utbildning i Örebro för döva och hörselskadade samt dövblinda ungdomar från hela landet.
7. Myndigheten för specialpedagogik ges också i uppdrag att se över hela avtalet mellan staten och Örebro kommun och därigenom bl.a. precisera och förtydliga kommunens uppdrag avseende riksgymnasierna.
8. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att upprätta och ansvara för avtal om utbildningen vid riksgymnasierna för svårt rörelsehindrade elever (RgRh).
9. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att även ansvara för avtalen om verksamheten med särskilda omvårdnadsinsatser för svårt rörelsehindrade ungdomar som antagits till gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning.
10. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att se över nämnda avtal om särskilda omvårdnadsinsatser för elever i RgRh.

Skälen för mina förslag**3.4.1 Riksgymnasier för döva eller hörselskadade elever****3.4.1.1 Ekonomiska förutsättningar**

Mellan staten och Örebro kommun finns ett avtal om gymnasial utbildning i Örebro som är avsedd för ungdomar som är funktionshindrade genom att de saknar eller har nedsatt hörsel samt ungdomar som är dövblinda eller ungdomar med språkstörning och som genomgått specialskolan. Enligt avtalet sker finansiering av verksamheten genom förhöjd interkommunal ersättning och statligt verksamhetsstöd.

Det statliga verksamhetsstödet lämnas enligt 2 § i avtalet med ett visst belopp per elev och år. Basen för bidraget från och med år 2002 ska för de första 380 eleverna utgöra 214 tkr per elev. För elever därutöver, upp till 450 elever, ska bidraget utgöra 60 procent av beloppet per elev för de första 380 eleverna. För tiden från och

med år 2003 räknas beloppet upp med det skolindex eller annat index som regleringen fastställer.

Vidare ska det enligt 8 § i avtalet i varje års regleringsbrev anvisas medel för särskilda stödinsatser åt elever med tilläggshandikapp (dövblinda elever). Av 9 § i avtalet framgår att det även lämnas ett särskilt bidrag på 1 mnkr per år till basorganisationen för verksamheten för dövblinda ungdomar. För tiden från och med år 2003 räknas detta belopp upp med det skolindex eller annat index som regeringen fastställer.

Av regleringsbrev för budgetår 2007 avseende Statens skolverk framgår att det till Örebro kommun ska utbetalas ca 100,5 mnkr. Detta avser 422 elevplatser. Enligt regleringsbrevet ska det till Örebro kommun även betalas 6,2 mnkr som extra resurser till stöd för dövblinda elevers gymnasieutbildning samt bidrag enligt 9 § i avtalet.

Om Örebro kommun har tagit in en elev som inte är hemmahörande i kommunen på en utbildning för döva och hörselskadade, har kommunen rätt till ersättning från elevens hemkommun.²⁶ Ersättningen avser kostnader för elevens utbildning. Det ska dessutom utgå en extra ersättning, dvs. ersättning utöver den interkommunala ersättning som betalas för inte funktionshindrade elever.²⁷ Anledningen till detta är att utbildningen för döva eller hörselskadade, liksom för svårt rörelsehindrade, elever är mer kostnadskrävande än för elever utan dessa funktionshinder. Denna extra ersättning är för närvarande 4 000 kr per termin och elev.²⁸

Örebro kommun ska anvisa kost och logi för elever som behöver och önskar det.²⁹ Kommunen ska även svara för att eleverna har tillgång till den hjälp i övrigt som föranleds av deras funktionshinder.

Kommunala bidrag

En elevs hemkommun ska lämna ekonomiskt stöd till elev i gymnasieskolan som behöver inackordering till följd av skolgången.³⁰ Skyldigheten gäller till och med det första kalenderhalvåret det år då ungdomen fyller tjugo år. Stödet ska avse boende, fördyrat uppe-

²⁶ 9 kap. 12 § gymnasieförordningen (1992:394)

²⁷ Se 5 kap. 25 § skollagen (1985:1100) och prop. 1990/91:85 s. 191

²⁸ SKOLFS 1992:44

²⁹ 9 kap. 13 § gymnasieförordningen (1992:394)

³⁰ 5 kap. 33 § skollagen (1985:1100)

hålla och resor till och från hemmet. Stödet ska ges kontant eller på annat lämpligt sätt enligt kommunens bestämmande. Det kan ges t.ex. i form av busskort.³¹ Om stödet ges kontant, ska det utgå med lägst 1/30 av basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för varje kalendermånad under vilken eleven bor inackorderad. Beloppet får avjämnas till närmast lägre hela tiotal kronor.

Vidare ska en elevs hemkommun ansvara för kostnaderna för vissa elevresor.³² Kommunens ansvar gäller för elever som har rätt till studiehjälp enligt studiestödslagen (1999:1395) och avser elevens kostnader för dagliga resor mellan bostaden och skolan. Dessutom ska färdvägen vara minst sex kilometer. Hur resorna ska ske, får kommunen bestämma.³³

Stödet ska ges kontant eller på annat lämpligt sätt enligt kommunens bestämmande. Det kan ges t.ex. i form av busskort.³⁴ Om stödet ges kontant är kommunen inte skyldig att utge högre ersättning än vad som motsvarar 1/30 av basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för varje hel kalendermånad. Om resorna inte rimligen kan ske med annat kollektivt färdmedel än flyg ska kommunen ersätta eleven för dennes resekostnader med skäligt belopp.³⁵

Rg-bidrag

Elever vid riksgymnasierna kan få riksgymnasiebidrag (Rg-bidrag) för bl.a. kost, logi och resor. Bidraget administreras av Centrala studiestödsnämnden (CSN).

Bidraget lämnas till elever som bor tillfälligt på utbildningsorten därför att avståndet till deras ordinarie bostad överstiger rimligt pendlingsavstånd eller därför att de har andra särskilda skäl att bo tillfälligt på utbildningsorten under utbildningstiden.³⁶ Bidrag lämnas för skäliga kostnader för

- a. resa från den ordinarie bostadsorten till skolan vid läsårets början och från skolan till den ordinarie bostadsorten vid läsårets slut,
- b. högst 18 fram- och återresor mellan utbildningsorten och den ordinarie bostadsorten för eleven eller för en familjemedlem eller någon annan närstående till eleven, och

³¹ Prop. 1992/93:230 s. 70 och 77

³² Se lag (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor

³³ 2 § förordning (1991:1120) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor

³⁴ Prop. 1992/93:230 s. 70

³⁵ 2 § förordning (1991:1120) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor

³⁶ 2 § förordning (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan

- c. dagliga resor mellan bostaden på utbildningsorten och utbildningsplatsen.

Vidare lämnas bidrag för skäligen kostnader för elevens kostnad för kost och logi på utbildningsorten samt för annan service i samband med boendet. Bidrag lämnas också för sådana skäligen kostnader i samband med studierna som är merkostnader på grund av funktionshindret.

Bidrag lämnas dock endast för den del av kostnaderna som överstiger den ersättning eleven får i form av sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.³⁷

Studerande som uppbär aktivitetsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och därför inte har rätt till studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) har rätt till ett tilläggsbidrag för levnadsomkostnader.³⁸ Detta lämnas från och med det andra kalenderhalvåret det år då den studerande fyller 20 år. Tilläggsbidraget lämnas med samma belopp som studiebidraget enligt studiestödslagen, dvs. för närvarande 1 050 kr per månad.

3.4.1.2 Ansvar för avtalet mellan staten och Örebro kommun

Under min utredning har det framkommit att det inte har fungerat tillfredsställande med att Utbildningsdepartementet ansvarar för avtalet mellan staten och Örebro kommun om gymnasial utbildning i Örebro för döva och hörselskadade samt dövblinda ungdomar från hela landet. Det har anförts att en myndighet i stället bör ha ansvar för detta.

Det framstår för mig som mest naturligt att det är en myndighet som har ansvar för avtalet mellan staten och Örebro kommun. Jag föreslår därför att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att ansvara för avtalet.

³⁷ 7 § förordning (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan

³⁸ 7 a § förordning (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan

3.4.1.3 Översyn av avtalet mellan staten och Örebro kommun³⁹

Enligt 9 kap. 1 § första stycket gymnasieförordningen (1992:394) får Örebro kommun i sin gymnasieskola anordna utbildning för elever från hela landet som

1. är döva eller hörselskadade och är beroende av en teckenspråkig miljö,
2. är hörselskadade och trots användningen av tekniska hjälpmedel och andra stödinsatser inte kan följa reguljär undervisning i gymnasieskolan,
3. har en språkstörning och behöver insatser av samma slag som döva, eller
4. är dövblinda.

Av 1 § i avtalet mellan staten och Örebro kommun framgår att Örebro kommun anordnar gymnasial utbildning för döva och hörselskadade samt dövblinda elever från hela landet. Enligt en anmärkning till denna paragraf är utbildningen avsedd för ungdomar som är funktionshindrade genom att de saknar eller har nedsatt hörsel samt ungdomar som är dövblinda eller ungdomar med språkstörning och som genomgått specialskolan.

Vid en jämförelse mellan gymnasieförordningens och avtalets beskrivningar av riksgymnasiernas målgrupp framgår att dessa inte stämmer överens. Under utredningen har det framförts kritik mot detta. Det har anförts att Örebro kommuns uppdrag avseende riksgymnasierna måste förtydligas.

Enligt nämnda anmärkning till 1 § i avtalet är utbildningen avsedd för bl.a. ungdomar med språkstörning och som genomgått specialskolan. Det har emellertid under utredningen framkommit att alla elever med språkstörning vid riksgymnasiet inte har gått i specialskola. De har däremot genomgått utredning vid Specialpedagogiska institutet. Örebro kommuns uppdrag måste därför förtydligas även i denna del.

Jag har i avsnitt 3.4.1.2 föreslagit att Myndigheten för specialpedagogik ska ges i uppdrag att ansvara för avtalet mellan staten och Örebro kommun. Att denna myndighet övertar ansvaret för avtalet kan föranleda förändringar i detta, t.ex. att det är till myndigheten och inte till Utbildningsdepartementet som Örebro kommun ska lämna underlag och redogörelser.

³⁹ Avtal mellan staten och Örebro kommun om gymnasial utbildning i Örebro för döva och hörselskadade samt dövblinda ungdomar från hela landet.

Mot bakgrund av det anförda föreslår jag att Myndigheten för specialpedagogik även ges i uppdrag att se över hela avtalet mellan staten och Örebro kommun och därigenom bl.a. precisera och förtydliga kommunens uppdrag avseende riksgymnasierna.

3.4.2 Riksgymnasier för svårt rörelsehindrade ungdomar

3.4.2.1 Ekonomiska förutsättningar

Riksrekryterande gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade ungdomar finns i dag i fyra kommuner, Göteborg, Kristianstad, Umeå och Stockholm. Verksamheterna bedrivs med stöd av 5 kap. 7 § skollagen (1985:1100) enligt vilken de kommuner som regeringen bestämmer får anordna speciellt anpassad utbildning för svårt rörelsehindrade ungdomar, s.k. Rh-anpassad utbildning. Det finns i dag inga avtal mellan staten och kommunerna om utbildningen. Kommunerna har emellertid åtagit sig att anordna utbildningen.

Dessa fyra kommuner får ett elevbaserat statligt tilläggsbidrag för den Rh-anpassade gymnasieutbildningen.⁴⁰ Enligt regleringsbrev för budgetåret 2007 avseende Statens skolverk ska det till kommunerna utbetalas tilläggsbidrag med sammanlagt ca 52,2 mnkr. Detta avser 173 elevplatser. Om kommunen har tagit in en elev som inte är hemmahörande i denna på utbildningen, har kommunen dessutom rätt till ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun.⁴¹ Det ska även utgå en extra ersättning, dvs. ersättning utöver den interkommunala ersättning som betalas för inte funktionshindrade elever.⁴² Anledningen till detta är att utbildningen för svårt rörelsehindrade, liksom för döva eller hörselskadade, elever är mer kostnadskrävande än för ungdomar utan dessa funktionshinder. Denna extra ersättning är för närvarande 4 000 kr per termin och elev.⁴³

Vad avser kostnader för omvårdnadsinsatser i anslutning till den Rh-anpassade utbildningen administrerar Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd (SiSUS) statsbidrag till denna verksamhet.⁴⁴ År 2006 utbetalades totalt 72,6 mnkr för omvårdnadsinsatser vid de fyra riksgymnasieorterna.⁴⁵

⁴⁰ Jfr. prop. 2006/07:1 utgiftsområde 16 s. 183

⁴¹ 10 kap. 9 § gymnasieförordningen (1992:394)

⁴² Se 5 kap. 25 § skollagen (1985:1100) och prop. 1990/91:85 s. 191

⁴³ SKOLFS 1992:44

⁴⁴ 11 b § förordning (1996:570) med instruktion för Socialstyrelsen

⁴⁵ Se Socialstyrelsens årsredovisning 2006.

En elevs hemkommun ska betala ersättning för kostnader för boende och omvårdnad i detta.⁴⁶ Hemlandstinget, i förekommande fall hemkommunen, ska betala ersättning för kostnader för habilitering. Ersättningarna ska betalas till den huvudman som enligt avtal med staten svarar för verksamheten. Ersättningarna ska utgöra en tredjedel av de genomsnittliga kostnaderna för insatserna per elev.⁴⁷

Staten träffar genom SiSUS årligen överenskommelser med de huvudmän som svarar för nyss nämnda verksamheter om hur dessa ska finansieras.⁴⁸ Utifrån överenskommelserna beräknar SiSUS genomsnittskostnaden i landet för boende och omvårdnad i boendet per elev samt en genomsnittskostnad för habilitering per elev.⁴⁹ Kostnaderna för hemkommunerna och hemlandstingen skiljer sig således inte åt mellan orterna. Läsåret 2006/07 skulle hemkommunerna ersätta kostnader för boende och omvårdnad i boendet med 250 100 kr per elev. Samma läsår skulle hemlandstingen ersätta kostnader för habilitering med 68 100 kr per elev.⁵⁰

Enligt 5 kap. 31 § skollagen (1985:1100) får inte avgifter tas ut från eleverna för insatser för omvårdnad i boendet och habilitering som tillhandahålls av staten, kommun eller landsting i anslutning till en gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för kost och logi.

Socialstyrelsen har meddelat föreskrifter om avgifter för kost och logi.⁵¹ Enligt dessa ska elever som under läsåret bor i elevhem betala avgift för kost och logi till den huvudman som svarar för verksamheten med särskilda omvårdnadsinsatser. Avgiften för kost och logi ska vara 3 000 kr i månaden, varav 1 500 kr ska avse ersättning för kost och 1 500 kr ersättning för logi. Avgiften för ett helt läsår får dock högst uppgå till 27 000 kr.

⁴⁶ 5 kap. 31 a § skollagen (1985:1100)

⁴⁷ 10 kap. 11 § gymnasieförordningen

⁴⁸ Socialstyrelsens meddelandeblad juni 2006

⁴⁹ 5 § Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2006:2) om ersättning för vissa kostnader enligt skollagen

⁵⁰ Socialstyrelsens meddelandeblad juni 2006

⁵¹ Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2006:1) om avgifter för kost och logi för vissa elever som bor i elevhem

Kommunalt bidrag

En elevs hemkommun ska ansvara för kostnaderna för vissa elevresor.⁵² Kommunens ansvar gäller för elever som har rätt till studiehjälp enligt studiestödslagen (1999:1395) och avser elevens kostnader för dagliga resor mellan bostaden och skolan. Dessutom ska färdvägen vara minst sex kilometer. Hur resorna ska ske, får kommunen bestämma.

Stödet ska ges kontant eller på annat lämpligt sätt enligt kommunens bestämmande. Det kan ges t.ex. i form av busskort.⁵³ Om stödet ges kontant är kommunen inte skyldig att utge högre ersättning än vad som motsvarar 1/30 av basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för varje hel kalendermånad. Om resorna inte rimligen kan ske med annat kollektivt färdmedel än flyg ska kommunen ersätta eleven för dennes resekostnader med skäligt belopp.⁵⁴

Rg-bidrag

Elever som studerar vid gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning kan få riksgymnasiebidrag (Rg-bidrag) för bl.a. kost, logi och resor. Bidraget administreras av Centrala studiestödsnämnden (CSN).

Bidraget lämnas till elever som bor tillfälligt på utbildningsorten därför att avståndet till deras ordinarie bostad överstiger rimligt pendlingsavstånd eller därför att de har andra särskilda skäl att bo tillfälligt på utbildningsorten under utbildningstiden.⁵⁵ Bidrag lämnas för skäliga kostnader för

- a. resa från den ordinarie bostadsorten till skolan vid läsårets början och från skolan till den ordinarie bostadsorten vid läsårets slut,
- b. högst 18 fram- och återresor mellan utbildningsorten och den ordinarie bostadsorten för eleven eller för en familjemedlem eller någon annan närstående till eleven, och
- c. dagliga resor mellan bostaden på utbildningsorten och utbildningsplatsen.

Vidare lämnas bidrag för skäliga kostnader för elevens kostnad för kost och logi på utbildningsorten. Bidrag lämnas också för sådana

⁵² Se lag (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor

⁵³ Prop. 1992/93:230 s. 70

⁵⁴ 2 § förordning (1991:1120) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor

⁵⁵ 2 § förordning (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan

skäliga kostnader i samband med studierna som är merkostnader på grund av funktionshindret.

Bidrag lämnas dock endast för den del av kostnaderna som överstiger den ersättning eleven får i form av sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.⁵⁶

Studierande som uppbär aktivitetsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och därför inte har rätt till studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) har rätt till ett tilläggsbidrag för levnadsomkostnader.⁵⁷ Detta lämnas från och med det andra kalenderhalvåret det år då den studerande fyller 20 år. Tilläggsbidraget lämnas med samma belopp som studiebidraget enligt studiestödslagen, dvs. för närvarande 1 050 kr per månad.

3.4.2.2 Ansvar för riksgymnasieverksamheten

Ungdomar som är svårt rörelsehindrade har under vissa förutsättningar rätt att få utbildning vid gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning, se avsnitt 2.2.2. Det är regeringen som bestämmer vilka kommuner som i sin gymnasieskola får anordna sådan utbildning. Frågor om intagning till utbildningen prövas centralt genom en särskild nämnd, Rh-nämnden. Nämndens ledamöter utses av Specialpedagogiska institutet (SIT).

Under utredningen har det framhållits att det är av stor vikt att ha kommuner som huvudmän för riksgymnasieskolorna med Rh-anpassad utbildning. Det har ansetts att detta underlättar samarbetet med andra kommunala verksamheter, t.ex. övriga gymnasieskolor. Jag delar denna uppfattning och föreslår därför inte någon förändring i denna del.

Det statliga tilläggsbidraget för den Rh-anpassade utbildningen administreras av Statens skolverk, se avsnitt 2.2.2 och 3.4.2.1. I fråga om särskilda omvårdnadsinsatser för elever i RgRh är det emellertid SiSUS som årligen träffar överenskommelser med huvudmännen för denna verksamhet. SiSUS administrerar också statsbidragen till dessa huvudmän.

Det har under utredningen framförts kritik mot att det är mer än en myndighet som är ansvarig i förhållande till olika riksgymnasieverksamheter. Det har ansetts att det skulle vara en fördel om en myndighet, som har kompetens inom hela riksgymnasieverksam-

⁵⁶ 7 § förordning (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan

⁵⁷ 7 a § förordning (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan

heten, har det samlade ansvaret. Denna myndighet borde enligt framförda synpunkter ansvara för t.ex. utveckling, fortbildning, uppföljning och utvärdering av verksamheterna vid de olika riksgymnasieorterna.

Som framgår av avsnitt 3.1 har frågan om det finns behov av förändringar i uppgiftsfördelningen mellan myndigheter och hur en mer effektiv myndighetsstruktur skulle kunna se ut utretts av Skolmyndighetsutredningen (U 2007:03). Jag lämnar därför inte några förslag i dessa delar. Det kan nämnas att för närvarande har Statens skolverk till uppgift att genom utbildningsinspektion granska kvaliteten i skolväsendet samt att följa upp och utvärdera detta. Vad gäller elevhemsboende vid Rh-anpassad utbildning är det Socialstyrelsen som har den centrala tillsynen över dessa.⁵⁸ Länsstyrelserna har tillsyn över verksamheten vid elevhemsboendet och får inspektera verksamheten. Av instruktionen för Socialstyrelsen framgår att denna genom SiSUS ska följa och utvärdera den verksamhet som bedrivs med statligt bidrag som administreras av SiSUS.

De kommuner som regeringen bestämmer får enligt 5 kap. 7 § skollagen (1985:1100) i sin gymnasieskola anordna Rh-anpassad utbildning. I dag finns Rh-anpassad utbildning i Göteborg, Kristianstad, Umeå och Stockholm. Mellan staten och kommunerna finns det dock inga avtal om utbildningen. Kommunerna har emellertid åtagit sig att anordna denna.

När det gäller utbildning vid RGD/RGH och Rgysär D/H⁵⁹ finns det avtal mellan staten och Örebro kommun. Det har under min utredning framförts att det även bör tecknas avtal mellan staten och de kommuner som anordnar Rh-anpassad utbildning. Detta för att tydliggöra statens ansvar mot kommunerna. Att det inte finns avtal som tydligt reglerar förutsättningarna för utbildningen måste anses vara en brist som försvårar kommunernas planering av verksamheten. Jag föreslår därför att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att upprätta och ansvara för avtal om den Rh-anpassade utbildningen.

Förutsättningarna i de olika kommunerna kan se olika ut. De avtal som myndigheten upprättar behöver därför inte vara helt lika. Däremot måste avtalen säkerställa att eleverna i de olika riksgymnasierna får likvärdiga förutsättningar.

⁵⁸ 15 kap. 7 § skollagen (1985:1100)

⁵⁹ Örebro gymnasiesärskola för döva/hörselskadade utvecklingsstörda elever från hela landet

Beträffande verksamheten med särskilda omvårdnadsinsatser, dvs. habilitering, boende i elevhem och omvårdnad i boendet, regleras ansvaret för denna genom avtal mellan staten och respektive huvudman. Det är SiSUS som på regeringens uppdrag förhandlar om och träffar dessa avtal. Avtal har träffats med Stockholms läns landsting, Stiftelsen Bräcke Diakoni avseende eleverna i Göteborg, Kristianstad kommun och Umeå kommun.

Jag har ovan föreslagit att Myndigheten för specialpedagogik ska ges i uppdrag att dels ansvara för avtalet avseende riksgymnasierna för döva och hörselskadade, dels upprätta och ansvara för avtal om den Rh-anpassade utbildningen. Det framstår för mig som naturligt att denna myndighet även ansvarar för statens avtal med de huvudmän som svarar för verksamheten med särskilda omvårdnadsinsatser för elever i Rh-anpassad utbildning. Genom att samma myndighet ansvarar för samtliga avtal bör en enhetlig hantering kunna uppnås. Någon omständighet som talar emot en sådan lösning har inte framkommit under min utredning. Jag föreslår därför att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att ansvara för avtalen om verksamheten med särskilda omvårdnadsinsatser för svårt rörelsehindrade ungdomar som antagits till gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning.

3.4.2.3 Översyn av avtalen om särskilda omvårdnadsinsatser

Som framgår av avsnitt 3.4.2.2 har avtalen om särskilda omvårdnadsinsatser tecknats med olika huvudmän i de olika kommunerna. Avtal har tecknats med kommunen i två fall, landsting i ett fall och en stiftelse i ett fall. Att systemet är flexibelt skapar förutsättningar för att i de olika kommunerna hitta de ekonomiskt och organisatoriskt bästa lösningarna. Dessa behöver således inte se lika ut i kommunerna. Däremot måste avtalen säkerställa att eleverna i de olika riksgymnasierna får likvärdiga förhållanden och så goda förutsättningar som möjligt att genomföra sina gymnasiestudier samt att verksamheten med särskilda omvårdnadsinsatser håller hög kvalitet.

Jag har i avsnitt 3.4.2.2 föreslagit att Myndigheten för specialpedagogik ska ges i uppdrag att ansvara för avtalen. Att denna myndighet övertar ansvaret för avtalen kan föranleda förändringar i detta, t.ex. att det är till myndigheten och inte till SiSUS som olika redovisningar och kommande ansökningar ska lämnas. Avtalen måste därför ses över. I samband härmed bör även övriga delar av avtalen

ses över för att kontrollera att de är ändamålsenliga och uppfyller nämnda krav på att säkerställa kvalitet, likvärdighet och effektivitet. Jag föreslår därför att myndigheten även ges i uppdrag att se över avtalen.

3.5 Andra utbildningsinsatser av regional art

Mina förslag:

11. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att utreda om bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet till kostnader för insatser av regional art som kommuner⁶⁰ eller huvudmän för sådana fristående skolor som avses i 9 kap. skollagen (1985:1100) vidtar för andra elever än som avses i avsnitt 3.3 behöver höjas för att utbildningsinsatserna ska hålla hög kvalitet.
12. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att i samband med behandling av en ansökan om nämnda statsbidrag ange vilket eller vilka krav som ställs på den regionala insatsen för att bidraget ska beviljas. Syftet med kraven ska vara att säkerställa att utbildningsinsatsen håller hög kvalitet.
13. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att följa upp att de krav som ställts på regionala insatser följs.

Skälen för mina förslag

Jag har i avsnitt 3.3 föreslagit att det statliga bidraget till kostnader för insatser av regional art som kommuner vidtar för döva eller hörselskadade elever i grundskolan ska höjas. Vidare har jag föreslagit att det ska ställas krav på de regionala insatserna för att bidrag ska beviljas. Bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet kan dock beviljas till kostnader för insatser för fler elevgrupper än som avses med förslaget. Insatser kan således även avse elever med andra funktionshinder än dövhet eller hörselskada, elever med andra särskilda behov i grundskolan, elever med funktionshinder eller andra särskilda behov i gymnasie-

⁶⁰ Med kommun avses, i enlighet med förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet, primärkommuner, landsting eller kommunalförbund.

skolan, elever med flera funktionshinder i särskolan och elever i grundskolan för vilka särskild undervisning anordnas på sjukhus eller motsvarande enligt 10 kap. 3 § skollagen (1985:1100). Med grundskolan, gymnasieskolan och särskolan avses i förordningen även motsvarande utbildning vid fristående skolor.

Under min utredning har det framförts önskemål om en hörsel-anpassad gymnasieutbildning i Stockholm med Stockholms län som upptagningsområde. Det har anförts att det tidigare fanns hörselklasser för gymnasieelever på Alviksskolan och att det där gick 25–30 elever varje år. Sedan klasserna år 2001 flyttades till Bromma gymnasium har enligt uppgifterna antalet hörselklasserelever successivt minskat till att det läsåret 2006/2007 endast var 2 elever. Utbildningen som efterfrågas ska erbjuda ett brett urval av såväl teoretiska som praktiska program. Vidare ska lokalerna vara hörselanpassade och personalen ska ha hörselkompetens. Som en förebild har Katrinelundsgymnasiet i Göteborg lyfts fram.

Bromma gymnasium har hörselklasser och det går högst 8 elever i varje klass. Det finns hörselteknisk apparatur på skolan. Eleverna har tillgång till portabla hörseltekniska hjälpmedel. Det finns även kunniga och utbildade lärare. För närvarande erbjuder skolan tre utbildningar. Dessa är naturvetenskapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet med samhällsvetenskaplig eller ekonomisk inriktning och teknikprogrammet.⁶¹

Katrinelundsgymnasiet i Göteborg har ca 1 000 elever, varav ca 20 stycken går på hörselgymnasium. Första året läser hörselklassereleverna huvudsakligen kärnämnen. Andra läsåret väljer eleverna inriktning mot samhällsvetenskap, ekonomi eller data. Undervisningen sker i små grupper och det är sällan mer än 8 elever i undervisningsgruppen. Klassrummen är ljudsanerade och har hörselslingor och mikrofoner. Lärarna är specialutbildade för att undervisa hörsel elever. Det finns dyslexilärare samt hörsel- och talpedagog.⁶²

Som anføres ovan är kostnader för insatser av regional art för elever med funktionshinder i gymnasieskolan sådana kostnader som kommuner kan få statsbidrag till. Med insatser av regional art avses samordnade utbildningsinsatser för elever med funktionshinder eller med andra särskilda behov, som i stor utsträckning kommer även sådana elever till del vilka kommer från en annan kommun än den där skolan är belägen.⁶³

⁶¹ Uppgifterna är hämtade på Bromma gymnasiums hemsida

⁶² Uppgifterna är hämtade på Katrinelundsgymnasiets hemsida

⁶³ 2 § förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet

Stockholms kommun har t.ex. för budgetår 2007 beviljats bidrag för regionala undervisningsinsatser vid Bromma gymnasium. Bidrag har beviljats med 105 000 kr och avser 4 hörselskadade elever, dvs. i snitt ca 26,3 tkr per elev.

Även Göteborgs kommun har beviljats bidrag för regionala undervisningsinsatser för hörselskadade elever i gymnasieskolan. Det avser 22 elever som går på Katrinelundsgymnasiet. För utbildningsinsatserna har Göteborgs kommun för budgetåret 2007 tilldelats bidrag med 580 000 kr. Bidraget uppgår således till i snitt ca 26,4 tkr per elev.

Bidragsnivåerna avseende eleverna på Bromma gymnasium och Katrinelundsgymnasiet kan jämföras med det genomsnittliga bidraget till regionala insatser för elever med hörselskada i grundskolan som uppgår till ca 23 tkr per elev.⁶⁴ Bidragen ligger således på ungefär samma nivå.

Som framgår i avsnitt 3.4.1.1 betalar staten även bidrag till Örebro kommun för utbildningar i gymnasieskolan för döva och hörselskadade samt dövblinda elever (RGD/RGH). Detta avser dock utbildning för elever från hela landet. Att ha kvar en riksskola som erbjuder ett allsidigt urval av nationella program samt specialutformade och individuella program är viktigt för att säkerställa att elevernas möjligheter blir likvärdiga med andra elevers.

Enligt regleringsbrev för budgetår 2007 avseende Statens skolverk ska det till Örebro kommun betalas ca 100,5 mnkr. Bidraget avser 422 elevplatser och uppgår således till i snitt ca 238 tkr per elev. Därutöver betalar staten ytterligare bidrag avseende dövblinda elever.

Det finns elever som av olika skäl inte är beredda att flytta till orter med riksgymnasium. Dessa går i stället på andra gymnasieskolor, som kanske inte är tillräckligt anpassade för elevens funktionshinder eller inte erbjuder det program som eleven vill läsa. En framväxt av regionala gymnasieskolor som erbjuder för funktionshindrade anpassad utbildning skulle således innebära en ökad likvärdighet och valmöjlighet för eleverna och deras föräldrar.

Jag har i avsnitt 3.3 funnit att bidraget till regionala insatser för döva eller hörselskadade elever i grundskolan behöver höjas. Mot bakgrund av detta kan det även ifrågasättas om bidragen till Bromma gymnasium och Katrinelundsgymnasiet är tillräckliga för att eleverna där ska kunna erbjudas en utbildning av hög kvalitet,

⁶⁴ Se avsnitt 3.3.1.

som är likvärdig den som erbjuds övriga gymnasieelever. Enligt uppgift lämnad till utredningen anser Katrinelundsgymnasiet att skolan generellt inte har resurser för att ge döva eller gravt hörselskadade elever undervisning med tillräckligt hög kvalitet. Även vid en jämförelse med det statliga bidraget till Örebro kommun för utbildning vid RGD/RGH kan det ifrågasättas om inte bidragsnivån till insatser av regional art för döva eller hörselskadade elever i gymnasieskolan behöver höjas.

Mot bakgrund av det sagda finner jag att det bör utredas om statsbidragen⁶⁵ till särskilda insatser på skolområdet är tillräckliga beträffande andra elever med funktionshinder än döva eller hörselskadade i grundskolan. Detta för att även dessa andra elever ska kunna få en med övriga elever likvärdig utbildning av hög kvalitet. Detta omfattas dock inte av mitt uppdrag.

Jag har i avsnitt 3.3.3 föreslagit att det ska ställas krav på de regionala insatserna för att bidrag ska beviljas. Motsvarande bör gälla för bidrag avseende övriga elevgrupper. Det går inte att ange vilket eller vilka krav som ska ställas i det enskilda fallet. Kraven måste anpassas efter vad insatserna avser och de regionala förutsättningarna i varje enskilt fall. Syftet med kraven ska vara att säkerställa att utbildningsinsatsen håller hög kvalitet.

När det gäller döva eller hörselskadade elever i gymnasieskolan skulle kraven kunna avse t.ex. visst utbud av program, tvåspråkig undervisning (svenska och teckenspråk), elevgruppens storlek och sammansättning, ljudsanerade lokaler och klassrum, akustisk och hörselteknisk utrustning, eller lärare med specialpedagog- eller speciallärarexamen.

Det bör sedan även följas upp hur bidragen används.

Mot bakgrund av det anförda föreslår jag att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att utreda om det finns behov av att höja bidragen för övriga elevgrupper, att i samband med ansökan om bidrag ange vilket eller vilka krav som ställs på den regionala insatsen för att bidraget ska beviljas och att följa upp de krav som har ställts.

⁶⁵ Förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet

4 En statlig specialskola för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder (Ekeskolan) – förslag

4.1 Myndigheten för specialpedagogik

Skolmyndighetsutredningen (U 2007:03) har haft i uppdrag att föreslå en ny statlig myndighetsstruktur för skolväsendet m.m. Utredningen ska enligt sina direktiv (dir. 2007:28) lämna förslag på vilka uppgifter olika myndigheter ska ansvara för samt hur de ska vara organiserade, dimensionerade och lokaliserade. De myndigheter som berörs av översynen är bl.a. Specialpedagogiska institutet (SIT), Specialskolemyndigheten (SPM) och Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd (SiSUS).

Utredningen har den 1 november 2007 redovisat sina förslag för regeringen.

Utredningen har föreslagit bl.a. att en ny myndighet, *Myndigheten för specialpedagogik*, bildas av SIT, SPM och SiSUS.

I våra förslag utgår vi ifrån att en ny myndighet ska bildas och att namnet tills vidare är Myndigheten för specialpedagogik.

4.2 Elever i gymnasieåldern

All undervisning ska utgå från elevens behov och förutsättningar. Detta är synnerligen viktigt när det gäller elever med funktionshinder. Efter mina besök på Ekeskolan och samtal med både representanter från personalen och föräldrarna har jag erfarit att eleverna i Ekeskolan är en mycket heterogen grupp med skilda behov och förutsättningar. Det är enligt min mening inte möjligt att skapa ett utbildningsalternativ och tro att detta alternativ tillgodoser de skiftande behov som

eleverna i Ekeskolan har. Jag föreslår därför att eleverna i Ekeskolan efter skolpliktens upphörande ska kunna erbjudas tre olika utbildningsalternativ allt efter de behov och förutsättningar som eleverna har men också med hänsyn tagen till hemkommunens möjligheter att erbjuda utbildning eller verksamhet av hög kvalitet.

Dessa tre utbildningsalternativ är:

1. Fortsatt skolgång i hemkommunens gymnasieskola eller gymnasiesärskola om eleven bedöms kunna uppnå utbildningens mål.
2. Möjlighet att få sin utbildning inom Örebro gymnasiesärskola. Detta innebär att avtalet mellan staten och Örebro kommun om utbildning inom Örebro gymnasiesärskola omförhandlas så att det även omfattar elever med synskada och ytterligare funktionshinder.
3. Möjligheten till förlängd skolgång återinförs genom ändring i skollagen.

Mina förslag:

14. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att omförhandla och ansvara för avtalet mellan staten och Örebro kommun om utbildning inom Örebro gymnasiesärskola. Avtalet ska omfatta utvecklingsstörda elever med dövhet, hörselskada eller synskada och ytterligare funktionshinder från hela landet som på grund av sitt eller sina funktionshinder inte kan undervisas tillsammans med andra elever i gymnasiesärskolan.
15. 7 kap. 6 § skollagen (1985:1100) kompletteras med en bestämmelse med innebörden att elever i Ekeskolan som på grund av synskada och ytterligare funktionshinder inte kan gå i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan får efter skolpliktens upphörande i mån av plats genomgå ytterligare utbildning i specialskolan intill utgången av vårterminen det kalenderår då de fyller 21 år. Syftet med utbildningen är bl.a. att ge elever som har kommit till Ekeskolan under senare skolår en möjlighet till optimal utveckling.

Skälen för mina förslag

Resurscenter syn Örebro-Ekeskolan

Enligt 10 kap. 3 a § skollagen (1985:1100) får barn som bl.a. är synskadade fullgöra sin skolplikt i särskilda resurscenter. Utbildningen ska med nödvändiga avvikelser motsvara utbildningen i grundskolan respektive särskolan. Enligt förordning om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter (2004:203) ska visstidsutbildning finnas vid bl.a. Resurscenter syn Örebro (Ekeskolan). Utbildningen vid resurscentret ska syfta till att ge elever med synskada och ytterligare funktionshinder en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar. Utbildningen ska vidare syfta till att ge eleven förutsättningar för fortsatt utbildning i hemskolan eller hemkommunen. Utbildningen ska så långt det är möjligt motsvara den utbildning som ges i grundskola eller särskola.

Verksamheten vid Ekeskolan påverkas i mycket stor utsträckning av att eleverna har omfattande och komplexa funktionshinder. Det gör att behovet av individuella anpassningar är mycket stort samt att kontinuiteten i elevernas kontakt med personalen är viktig.

Elever i Ekeskolan i dag

I dag finns det totalt 21 elever i Ekeskolan. Av dessa är 10 specialskoleelever, dvs. elever som hade tagits emot i Ekeskolan innan den fasta skoldelen den 1 juli 2001 började att avvecklas och som har möjlighet att avsluta sin utbildning där, och 11 elever går i visstidsutbildning. Den äldsta eleven är född 1987 och den yngsta 1998.

Förutom grav synskada, synnedbättning eller Cerebral Visual Impairment (hjärnsynskada) har eleverna ett eller flera ytterligare funktionshinder. Sådana funktionshinder är utvecklingsstörning, olika autistiska diagnoser, andra syndrom, koncentrationssvårigheter, dövhet/hörselskada, språkstörning eller olika grader av rörelsehinder.

De äldre elevernas behov

De flesta eleverna i Ekeskolan är i behov av ADL (aktiviteter i dagligt liv) och mobilityträning.

Därutöver utmärks elevernas behov av att

- undervisningen måste vara helt individuell,
- undervisningen är en integrerad del av den totala verksamheten inom Ekeskolan,
- verksamheten bör inriktas på att utveckla elevens identitet och att medvetandegöra elevens egna förutsättningar,
- den individuella utvecklingsplanen har en långsiktig målsättning som innefattar utskolning mot ett vuxenliv
- utskolningen sker i nära samarbete med elevens vårdnadshavare och hemkommun, och
- framtida livskvalitet ofta behöver prioriteras före faktiska skol-kunskaper.

För att kunna erbjuda möjligheter till en optimal utveckling behöver eleverna inte sällan ytterligare några år vid Ekeskolan även efter skolpliktens upphörande.

Antal elever

I Betänkandet *Funkis – funktionshindrade elever i skolan* (SOU 1998:66) konstaterades att det varje år föds ca 15 gravt synskadade barn i Sverige. Resurscenter syn Örebro uppskattar antalet elever med synskada och ytterligare funktionshinder till ca 100 elever per skolår. Det är dock endast en liten del av dessa elever som är aktuella för Ekeskolan. Under de senaste åren har antalet elever i Ekeskolan varit ca 30–35 per läsår.

Utbildning för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder

Efter avslutad utbildning i den obligatoriska skolan har eleverna i dag möjlighet att fortsätta sin utbildning i en gymnasieskola eller gymnasiesärskola som kommunerna enligt skollagen (1985:1100) är skyldiga att anordna. En elev i grundskolan eller specialskolan som inte tillfredsställande har slutfört sista årskursen när skolplikten upphör men bedöms ha förmåga att fullfölja utbildningen ska dessutom enligt skollagen (1985:1100) beredas tillfälle att göra detta under högst två år efter att skolplikten upphörde. Detta gäller dock inte om eleven är utvecklingsstörd.

För barn/elever med synskada och ytterligare funktionshinder finns det i många fall goda möjligheter för hemkommunen att med stöd från Resurscenter syn ordna bra verksamhet särskilt under de tidiga skolåren. Ekeskolan har dock efter många års erfarenhet kunnat konstatera att svårigheterna i skolan ökar med stigande ålder. Detta har inneburit att allt fler elever kommer till Ekeskolan under senare skolår. Den korta kvarvarande skoltiden tillsammans med komplexiteten när det gäller funktionshindren gör att det ofta krävs längre tid än vad skolpliktsåldern medger för att ge eleven förutsättningar för en optimal utveckling.

När det gäller elevernas möjligheter till fortsatt skolgång uppskattar Ekeskolan att sammanlagt 11 elever av dagens 21 har möjligheter att fortsätta sin utbildning i hemkommunens gymnasiesärskola.

För några elever har riksgymnasiesärskolan för döva/hörselskadade elever i Örebro (Rgysär D/H) kunnat erbjuda utbildning som ett komplement till den utbildning som Ekeskolan kan erbjuda. Samverkan med Rgysär D/H har dessutom förekommit genom att resurscentret har skolat in elever knutna till länet för fortsatt skolgång i Rgysär D/H.

Om möjligheten fanns bedömer Ekeskolan att många av eleverna i visstidsutbildning skulle välja en fortsatt skolgång i Ekeskolan eftersom andra alternativ som står till buds oftast inte kan ge de förutsättningar och den kvalitet som Ekeskolan har att erbjuda utifrån sin specialkompetens.

Framtida utbildning för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder

Ingen elev ska förnekas utbildning om eleven bedöms ha förutsättningar att nå utbildningens mål. Därför är det självklart att elever som bedöms ha förutsättningar för en fortsatt skolgång i en gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska erbjudas den möjligheten. Med den råd- och stödverksamhet som Resurscenter syn har att erbjuda kan eleverna få en utbildning av hög kvalitet i hemkommunens gymnasieskola eller gymnasiesärskola.

Det kan dock finnas elever som bedöms ha förutsättningar för en fortsatt skolgång i en gymnasieskola eller gymnasiesärskola men vars funktionshinder är så komplexa att man inte kan förutsätta att hemkommunens gymnasieskola eller gymnasiesärskola har den

kompetens eller de hjälpmedel som krävs för att kunna erbjuda utbildning av hög kvalitet. Utifrån elevens behov kan det dessutom t.ex. finnas önskemål om en viss ämneskompetens eller tillgång till en viss aktivitet som finns på Rgysär D/H, men som Resurscenter syn inte kan erbjuda.

Staten har tecknat ett avtal med Örebro kommun om utbildning inom Örebro gymnasiesärskola för döva/hörselskadade utvecklingsstörda elever från hela landet som på grund av sitt funktionshinder inte kan undervisas tillsammans med andra elever i gymnasiesärskolan (U 1998/4354/G). Målgruppen omfattar även elever med mycket komplexa funktionshinder, t.ex. dövblinda elever. Enligt uppgifter från kommunen skulle även elever med synskada och ytterligare funktionshinder kunna ingå i målgruppen.

Det har under utredningen därutöver framkommit att det finns ytterligare en grupp elever vars behov inte kan tillgodoses av ovan nämnda alternativ. Det kan t.ex. handla om elever med mycket komplexa funktionshinder som har kommit till Ekeskolan under senare skolår. För att dessa elever ska få möjlighet till en optimal utveckling och för att Ekeskolan ska ha möjlighet att ge råd och stöd till hemkommunen inför mottagandet av eleven borde det finnas en möjlighet för eleven att få ytterligare utbildning vid Ekeskolan även efter skolpliktens upphörande. Tidigare fanns det en möjlighet enligt 7 kap. 6 § då gällande skollag (1985:1100) för ungdomar som efter skolpliktens upphörande inte bedömdes kunna gå i gymnasieskolan därför att de var utvecklingsstörda, i mån av plats, genomgå annan utbildning i specialskolan intill utgången av vårterminen det år de fyllde 21 år. I och med riksdagens beslut om regeringens proposition *Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd* (prop. 1998/99:105) togs denna möjlighet bort. Jag kan dock konstatera att det även i dag finns elever som är i behov av fortsatt utbildning i specialskolan efter skolpliktens upphörande. Ekeskolan har betonat att en specialskola med möjlighet till en förlängd skolgång till 21 år är en bra lösning för vissa elever. Jag anser därför att dessa elever ska kunna genomgå ytterligare utbildning i Ekeskolan intill utgången av vårterminen det kalenderår då eleven fyller 21 år. Utbildningen kan innehålla t.ex. ADL, individuell träning och samverkan med hemkommunen inför mottagandet av eleven.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår jag att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att omförhandla och ansvara för avtalet mellan staten och Örebro kommun om utbildning inom

Örebro gymnasiesärskola. Avtalet ska omfatta utvecklingsstörda elever med dövhet, hörselskada eller synskada och ytterligare funktionshinder från hela landet som på grund av sitt eller sina funktionshinder inte kan undervisas tillsammans med andra elever i gymnasiesärskolan. Därutöver föreslår jag att skollagen (1985:1100) kompletteras med en bestämmelse med innebörden att elever i Ekeskolan som på grund av synskada och ytterligare funktionshinder inte kan gå i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan får efter skolpliktens upphörande i mån av plats genomgå ytterligare utbildning i specialskolan intill utgången av vårterminen det kalenderår då de fyller 21 år.

4.3 Ikraftträdande

Mitt förslag:

16. De föreslagna lagändringarna bör träda i kraft den 1 juli 2009.

Skälen för mitt förslag

De föreslagna lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Med beaktande av den tid som kommer att förflyta innan riksdagen kan fatta beslut i lagstiftningsärendet är en lämplig ikraftträdande-tidpunkt den 1 juli 2009.

5 Ekonomiska konsekvenser

Min bedömning:

Mina förslag innebär en ökad kostnad på sammanlagt 68,6 mnkr för den myndighet som ges i uppdrag att genomföra förslagen.

Skälen för min bedömning

Bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet

Jag har föreslagit att bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet (SIS-bidrag) till kostnader för insatser av regional art som kommuner eller huvudmän för sådana fristående skolor som avses i 9 kap. skollagen (1985:1100) vidtar för döva eller hörselskadade elever i grundskolan respektive motsvarande utbildning vid fristående skola höjs med i genomsnitt 309 procent. För budgetåret 2007 motsvarar detta ett belopp om 28,1 mnkr.

Därutöver har jag föreslagit att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att i samband med behandling av en ansökan om SIS-bidrag ange vilket eller vilka krav som ställs på den regionala insatsen för att bidrag ska beviljas samt att följa upp att de krav som ställts på regionala insatser följs. För att kunna fullfölja förslagen har Specialpedagogiska institutet uppgett att det behövs en helårstjänst till en kostnad för ca 650 tkr.

Malvaprojektet

Uppdraget till Myndigheten för specialpedagogik att utreda Malvaprojektets fortsatta inriktning och behov av ett stimulansbidrag bör inte innebära omfattande kostnadsökningar för myndigheten. Specialskolemyndigheten har uppskattat kostnaden till ca 500 tkr.

Nationell samordning och regionala resurscenter

Jag har föreslagit att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att inom sin verksamhet skapa en organisation som innebär både nationell samordning och regionala resurscenter när det gäller döva eller hörselskadade elevers utbildning i sin helhet. Jag anser att för att kunna skapa en välfungerande organisation behövs i varje region en samordnare av regionens hörsellärare, en hörselpedagogisk rådgivare, en samordnare för FOU-arbete inklusive kompetensutveckling samt samverkan med brukarorganisationer, en hörselteknisk samordnare samt en kurator och en psykolog. För att detta ska bli möjligt bör myndighetens anslag ökas med ca 24 mnkr.

Avtal

Jag har föreslagit att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att ansvara för avtalen mellan staten och Örebro kommun om gymnasial utbildning i Örebro för döva och hörselskadade samt dövblinda ungdomar från hela landet (RGD/RGH) samt för döva/hörselskadade utvecklingsstörda elever från hela landet (Rgysär D/H). Dessutom har jag föreslagit att myndigheten ges i uppdrag att ansvara för avtalen om verksamheten med rörelsehindrade ungdomar som antagits till gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning, både när det gäller utbildning i RgRh och särskilda omvårdnadsinsatser för elever i RgRh.

När det gäller elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder har jag föreslagit att staten ska teckna avtal med Örebro kommun när det gäller utbildning i Rgysär D/H så att avtalet även omfattar denna målgrupp. Enligt Ekeskolan har denna möjlighet inte varit efterfrågad mer än i några enstaka fall. Jag har i mina beräkningar antagit att det eventuellt kan bli fråga om fem elever som skulle vara intresserade av en gymnasieutbildning i Rgysär D/H. År 2007 har staten betalat ca 541 tkr per elev till Örebro

kommun för kostnader för elever i Rgysär D/H. Statens kostnader för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder skulle således enligt denna beräkning öka med ca 2,7 mnkr. Det är dock en fråga om förhandling när avtalet mellan staten och Örebro kommun upprättas.

Uppdragen innebär bl.a. upprättande, revidering och uppföljning av avtalen. För att kunna hantera avtalen på detta sätt har både Specialskolemyndigheten och Specialpedagogiska institutet angett att det behövs två helårstjänster till en kostnad för ca 1,3 mnkr. Myndighetens anslag bör därför ökas med ca 1,3 mnkr.

Andra utbildningsinsatser av regional art

Jag har föreslagit att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att utreda om bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet till kostnader för insatser av regional art som vidtas för andra elevgrupper än döva eller hörsel-skadade elever i grundskolan eller motsvarande utbildning vid fristående skola behöver höjas för att utbildningsinsatserna ska hålla hög kvalitet. Någon uppgift om vilka merkostnader detta uppdrag skulle medföra för myndigheten har jag inte. Jag anser dock att kostnaden kan uppskattas till 650 tkr, vilket motsvarar en helårstjänst.

Därutöver har jag föreslagit att Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att i samband med behandling av en ansökan om SIS-bidrag avseende dessa elevgrupper ange vilket eller vilka krav som ställs på den regionala insatsen för att bidrag ska beviljas samt att följa upp att de krav som ställts på regionala insatser följs. För att kunna fullfölja förslagen har Specialpedagogiska institutet uppgett att det behövs en helårstjänst till en kostnad för ca 650 tkr.

Förlängd skolgång vid Ekeskolan

Jag har föreslagit att skollagen (1985:1100) kompletteras med en bestämmelse med innebörden att elever i Ekeskolan som på grund av synskada och ytterligare funktionshinder inte kan gå i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan får efter skolpliktens upphörande, i mån av plats, genomgå ytterligare utbildning i specialskolan intill utgången av vårterminen det kanlenderår då de fyller 21 år. Ekeskolan har angivit att elevkostnaden vid skolan är ca 1 miljon kronor. Om

eleven dessutom bor på skolan ökar kostnaden med ytterligare 1 miljon kronor. I dag har vi ingen säker kunskap om hur många elever som skulle välja möjligheten till förlängd skolgång vid Ekeskolan. Jag utgår därför från att det på sikt kan handla om ca 5 elever för en kostnad på 5–10 mnkr.

Övrigt

Mina förslag innebär en politisk reform med ett tydligt statligt ansvar för elever med funktionshinder. Förslagen innebär också ökade kostnader för staten. Vissa budgetomprioriteringar behöver sannolikt göras för att kunna genomföra förslagen. Skolmyndighetsutredningen (U 2007:03) har emellertid föreslagit att Specialpedagogiska institutet (SIT), Specialskolemyndigheten (SPM) och Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd (SiSUS) ska bilda en gemensam ny myndighet, Myndigheten för specialpedagogik. Skolmyndighetsutredningen har bedömt sammanslagningen som kostnadsneutral på kort sikt. Enligt utredningen bör dock förändringen medföra vissa samordningsvinster.

Jag har bedömt att mina förslag innebär en ökad kostnad på sammanlagt 68,6 mnkr. Bedömningen grundar sig i huvudsak på SIT:s och SPM:s egna uppgifter och uppskattningar.

Mina förslag bör sammanlagt inte medföra ökade kostnader för kommunerna.

Finansiering

Förslagen ska finansieras inom utgiftsområde 16.

6 Författningskommentar

Förslag till lag om ändring i skollagen

7 kap.

6 §

I *första stycket* ändras ordet ”skall” till ”ska”.

Andra stycket är nytt och innebär att det införs möjlighet att efter fullgjord skolplikt genomgå ytterligare utbildning i specialskolan. Förslaget har behandlats i avsnitt 4.2.

Elever som bedöms ha förutsättningar för en fortsatt skolgång i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan ska erbjudas utbildning i någon av dessa skolformer. Dessutom har jag i detta betänkande föreslagit att avtalet mellan staten och Örebro kommun om utbildning inom kommunens gymnasiesärskola ska omförhandlas så att det även omfattar utvecklingsstörda elever med synskada och ytterligare funktionshinder från hela landet som på grund av sina funktionshinder inte kan undervisas tillsammans med andra elever i gymnasiesärskolan. Härigenom ökar möjligheten för elever i Ekeskolan att kunna gå i en gymnasiesärskola.

Det finns dock i Ekeskolan elever med så komplexa funktionshinder att kommunerna inte har möjlighet att erbjuda dem tillfredsställande förhållanden i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. Det är för dessa elever det i andra stycket införs möjlighet att genomgå ytterligare utbildning i specialskolan.

Möjligheten införs endast för elever i Ekeskolan. Förslaget innebär således inte att andra ungdomar ska kunna inleda sin skolgång i Ekeskolan efter skolpliktens upphörande. Något krav på att eleven ska ha bedömts ha en utvecklingsstörning finns, tillskillnad från tidigare möjlighet¹, inte. En förutsättning är dock att det i Ekeskolan

¹ Se 7 kap. 6 § andra stycket skollagen (1985:1100) i dess lydelse före den 1 juli 2000

kan beredas plats för eleven. Platserna bör således erbjudas endast de elever som har störst behov av utbildningen.

Utbildningens innehåll måste vara flexibelt och utformas efter varje enskild elevs förutsättningar och behov. Syftet med utbildningen är dock att eleven ska få möjlighet till optimal utveckling och förberedas inför utskolning. Utbildningen kan innehålla t.ex. ADL (aktiviteter i dagligt liv) och individuell träning.

8 §

Ändringen föranleds av ändringen i 6 § genom vilken möjlighet att efter fullgjord skolplikt genomgå ytterligare utbildning i Ekeskolan införs. För att få denna möjlighet måste olika förutsättningar vara uppfyllda. En förutsättning är att eleven bedöms på grund av sina funktionshinder inte kunna få tillfredsställande förhållanden i gymnasiesärskolan eller gymnasieskolan. För att garantera en rättvis bedömning ska det finnas möjlighet för eleven eller företrädare för denne att överklaga ett beslut i frågan hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Kommittédirektiv

Statliga specialskolor – bättre förutsättningar och tydligare ansvarsfördelning Dir. 2006:127

Beslut vid regeringssammanträde den 7 december 2006

Sammanfattning av uppdraget

Regeringen anser att alla elever har rätt till en bra skola där de kan trivas och utvecklas. Elever har dock olika behov. För att kunna tillgodose de olika behoven behövs olika utbildningsalternativ, ibland med specialistkompetens eller specifika hjälpmedel. Regeringen anser därför att elevers och vårdnadshavares möjligheter att välja skolform bör öka.

En särskild utredare skall därför få i uppdrag att utreda och föreslå hur Ekeskolan och Hällsboskolan skall återetableras som statliga specialskolor för elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav språkstörning.

Utredaren skall också kartlägga och analysera hur stort behovet av utbildningsplatser kan förväntas bli vid inrättande av en statlig specialskola för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder samt lämna förslag på lämplig dimensionering och organisationsform för en sådan specialskola.

Utredaren skall vidare granska ansvarsfördelningen mellan staten och kommunen när det gäller utbildning för döva, hörselskadade eller dövblinda elever och om det finns anledning till ändring lämna nödvändiga förslag. Uppdraget omfattar även utbildning vid riksgymnasieskolor för döva eller hörselskadade elever samt elever med svåra rörelsehinder.

Den del av uppdraget som avser återetablering av Ekeskolan och Hällsboskolan som statliga specialskolor skall redovisas till regeringen senast den 15 maj 2007. Uppdraget i övrigt skall redovisas senast den 3 december 2007.

Bakgrund

Den statliga specialskolan

Enligt 7 kap. 1 § skollagen (1985:1100) skall utbildningen i specialskolan syfta till att ge barn och ungdomar med dövhet eller hörselskada en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan. Av 7 kap. 5 § skollagen framgår att utbildningen i specialskolan skall bedrivas vid flera särskilda enheter samt att regeringen meddelar föreskrifter om enheterna och deras upptagningsområden. Enligt 1 kap. 3 § specialskoleförordningen (1995:401) skall specialskolan ha fem skolenheter med regionala upptagningsområden (regionskolor) och en skolenhet för elever från hela landet (riksskola).

Till grund för nuvarande reglering ligger riksdagens beslut med anledning av förslagen i propositionen *Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd* (prop. 1998/99:105, bet. 1999/2000:UbU4, rskr. 1999/2000:14). Som en följd av beslutet gavs en organisationskommitté i uppdrag att utveckla och lägga fram förslag om den konkreta utformningen av en förändrad organisation för statens stöd i specialpedagogiska frågor. Beslutet innebar bl.a. att statens råd och stöd i specialpedagogiska frågor skulle samlas till en myndighet – Specialpedagogiska institutet – varvid även verksamheterna vid Ekeskolan och Hällsboskolan föreslogs överföras till myndigheten.

För Ekeskolan innebar beslutet att de fasta skoldelarna vid Ekeskolan skulle avvecklas successivt med början fr.o.m. den 1 juli 2001. Beslutet innebar också att verksamheterna vid Ekeskolans resurscenter och Tomtebodaskolans resurscenter skulle slås ihop till ett gemensamt resurscenter.

Även för Hällsboskolan innebar beslutet att de fasta skoldelarna skulle avvecklas successivt fr.o.m. den 1 juli 2002 samtidigt som det vid skolan skulle finnas ett resurscenter för barn och ungdomar med grav språkstörning.

Både för Ekeskolan och Hällsboskolan innebar beslutet att resurscenterverksamheten skulle stärkas i takt med att skolverksamheten minskade. Vid resurscentren skulle det dessutom enligt riksdagens beslut finnas en mindre skoldel för visstidsplaceringar. Med en sådan placering avsågs att en elev, som ett led i sin utbildning i hemkommunens skola, erbjuds insatser från resurscentrets sida.

Beslutet innebar att barn och ungdomar med synskada och ytterligare funktionshinder samt barn och ungdomar med grav språkstörning inte längre omfattades av specialskolans målgrupp.

Specialskola för döva, dövblinda och hörselskadade

Gruppen döva, dövblinda och vissa hörselskadade barn har teckenspråket som sitt första språk. Dessa elevers behov av kommunikation och undervisning i teckenspråk är, i de allra flesta fall, inte möjliga att möta i den kommunala skolan. Som en följd av den ovan nämnda propositionen förblev staten huvudman för dessa specialskolor och en gemensam myndighet under ledning av en styrelse inrättades. Möjligheten att anordna utbildning i specialskolan i särskilda undervisningsgrupper förlagda till grundskolan togs samtidigt bort.

Förlängd skolgång

Enligt 7 kap. 6 § andra stycket skollagen i paragrafens lydelse före den 1 juli 2000 får ungdomar som efter skolpliktens upphörande inte bedöms kunna gå i gymnasieskolan därför att de är utvecklingsstörda, i mån av plats, genomgå annan utbildning i specialskolan intill utgången av vårterminen det år de fyller 21 år.

Bestämmelserna om förlängd skolgång i specialskolan togs bort eftersom det ansågs saknas skäl för att elever i gymnasieåldern skulle tillhöra specialskolans målgrupp.

Visstidsutbildning vid särskilda resurscenter

Enligt 10 kap. 3 a § skollagen får barn som är synskadade eller gravt språkstörda fullgöra sin skolplikt i särskilda resurscenter. Utbildningen skall med nödvändiga avvikelser motsvara utbildningen i grundskolan respektive särskolan.

Enligt förordningen (2004:203) om vistidsutbildning vid särskilda resurscenter skall det finnas vistidsutbildning vid Resurscenter syn Örebro (Ekeskolan) och vid Resurscenter tal och språk (Hällsboskolan). Syftet med utbildningen vid resurscentren är att ge elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning en utbildning som är anpassad till varje

elevs förutsättningar. Utbildningen skall vidare syfta till att ge eleven förutsättningar för fortsatt utbildning i hemskolan eller i hemkommunen.

Riksgymnasieutbildning

För vissa elever med funktionshinder har staten åtagit sig ett utökat ansvar genom att stödja riksrekryterande gymnasieutbildning för döva och hörselskadade elever i Örebro (RGD/RGH) samt riksrekryterande gymnasieutbildning med särskilt anpassad utbildning för svårt rörelsehindrade elever (rh-anpassad utbildning) i Kristianstad, Göteborg, Stockholm och Umeå. I Örebro bedrivs också riksrekryterande verksamhet med statligt stöd för döva och hörselskadade elever med utvecklingsstörning.

Samtliga riksgymnasier har kommunala huvudmän. För verksamheten i Örebro kommun finns avtal mellan staten och kommunen, och även den rh-anpassade utbildningen bedrivs enligt överenskomelser mellan staten och respektive huvudman.

Statliga specialskolor i förhållande till kommunernas ansvar och möjlighet att anordna utbildning för elever med vissa funktionshinder

I dag finns sex statliga specialskolor. Fem av dem är regionala skolor för döva eller hörselskadade elever och en är en rikstäckande skola för döva eller hörselskadade elever som dessutom har en utvecklingsstörning. De fem regionala specialskolorna finansieras dels av statliga anslag, dels av bidrag från elevens hemkommun. Hemkommunen är skyldig att betala en särskild avgift för en elev som blivit antagen till specialskolan.

Det finns också sex regionala hörselklassskolor med kommunen som huvudman. Dessa erbjuder i vissa fall tvåspråkig undervisning, dvs. även en teckenspråkig miljö. De regionala hörselklassskolorna finansieras av kommunen i vilken skolan är belägen, av elevernas olika hemkommuner och i ett fall utgår ett särskilt statligt bidrag till skolan. Hemkommunen har dock ingen skyldighet att betala ersättning. Hemkommunen är inte heller skyldig att stå för skolskjutskostnaden.

Framväxten av kommunala skolor som erbjuder elever med dövhet eller hörselskada utbildning som till vissa delar motsvarar utbild-

ningen inom den statliga specialskolan innebär att möjligheterna att välja skola ökar för elever och vårdnadshavare. För att få en belysning av kunskapsutvecklingen dels för elever i den statliga specialskolan, dels för elever i skolor med kommunen som huvudman, har regeringen gett Specialskolemyndigheten i uppdrag att i samråd med Statens skolverk analysera och redovisa eventuella skillnader i elevernas måluppfyllelse inom dessa skolformer (U2005/9498/BIA).

Samtidigt är hemkommunen inte skyldig att betala ersättning för en elev som blivit antagen i en kommunal hörselklasskola, vilket riskerar begränsa elevers och vårdnadshavares reella möjligheter att välja en skola med anpassad pedagogik och miljö.

Behovet av en utredning

Den svenska handikappolitiken utgår från den nationella handlingsplanen för handikappolitiken *Från patient till medborgare* (prop. 1999/2000:79). I handlingsplanen slås bl.a. fast att elever med funktionshinder bör, på samma sätt som övriga barn och ungdomar, ha möjlighet att bo med sina föräldrar eller i deras närhet och gå i skola i närheten av hemmet. Till grund för handlingsplanen ligger flera internationella överenskommelser, t.ex. FN:s standardregler, barnkonventionen samt Salamancadeklarationen.

Regeringens principiella utgångspunkt är att alla elever, oavsett förutsättningar, har rätt till en bra skola där de kan trivas och ges förutsättningar att nå kunskapsmålen. Elever har dock olika behov. För att kunna tillgodose de olika behoven behövs olika utbildningsalternativ, ibland med specifik specialistkompetens och specifika hjälpmedel. Regeringen anser därutöver att elevers och vårdnadshavares möjligheter att välja skolform skall öka.

Enligt skollagen skall alla barn och ungdomar ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Utbildningen skall inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet. Skollagen anger även att särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet.

Utifrån den ovan beskrivna utgångspunkten har regeringen i budgetpropositionen för år 2007 (prop. 2006/07:1, utg.omr. 16, s. 103 f.) aviserat att Ekeskolan och Hällsboskolan skall återetableras som statliga specialskolor samt att ett riksgymnasium för elever med synskada och ytterligare funktionshinder skall inrättas. Hur återetableringen av Ekeskolan och Hällsboskolan samt inrättandet av

ett riksgymnasium för elever med synskada och ytterligare funktionshinder skall ske behöver utredas.

Regeringen anser därutöver att det finns betydande skillnader i förutsättningarna för de skolor som erbjuder utbildning för döva eller hörselskadade elever. Ersättningsnivåerna varierar beroende på vilken typ av anpassad utbildning det rör sig om, vilket leder till olika finansiella förutsättningar för skolorna. Hemkommunens skyldigheter varierar dessutom, liksom det ansvar staten tar för finansieringen. Gränsdragningen mellan det statliga respektive kommunala åtagandet när det gäller utbildningen för döva eller hörselskadade elever blir därmed oklar, vilket leder till att eleverna ges olika förutsättningar att nå skolans mål beroende på funktionshinder och bostadsort. Hur ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna kan förtydligas för att varje elev skall ges förutsättningar att nå målen för utbildningen och få möjlighet att gå i en skola där miljön är sådan att han eller hon får de bästa förutsättningarna att utvecklas.

Uppdraget

Utgångspunkten för utredningen skall vara elev- och föräldraperpektivet samt varje elevs rätt till en utbildning som ger henne eller honom möjlighet att nå utbildningens mål.

Återetablering av Ekeskolan och Hällsboskolan som statliga specialskolor

Utredaren skall utreda och föreslå hur Ekeskolan och Hällsboskolan skall återetableras som statliga specialskolor för elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav språkstörning. I uppdraget ingår att kartlägga och analysera hur stort behovet av utbildningsplatser kan förväntas bli.

Utredaren skall dessutom analysera och föreslå hur skolorna skall organiseras och på vilket sätt elevernas hemkommuner kan involveras i elevernas skolgång i en statlig specialskola. Utredaren skall även redovisa förslagets administrativa och organisatoriska konsekvenser.

Utredaren skall därutöver redovisa både övergripande ekonomiska konsekvenser av förslagen och göra en kostnadsberäkning

för berörda myndigheter. Därutöver skall utredaren föreslå nödvändiga författningsändringar.

En specialskola för elever i gymnasieåldern när det gäller elever med synskada och ytterligare funktionshinder

Utredaren skall kartlägga och analysera hur stort behovet av utbildningsplatser kan förväntas bli vid inrättande av en statlig specialskola för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder. Utredaren bör beakta huruvida en sådan skola bör kunna ta emot elever som befinner sig i olika skolformer såsom gymnasieskola, gymnasiesärskola eller om eleven är i behov av en förlängd skolgång i specialskolan. Utredaren skall analysera och lämna förslag på en lämplig organisationsform för en sådan specialskola samt vid behov lämna förslag till författningsändringar om möjligheten till förlängd skolgång i specialskolan.

Utredaren skall även redovisa de ekonomiska konsekvenserna av förslagen samt föreslå övriga nödvändiga författningsändringar.

Statliga specialskolor i förhållande till kommunernas ansvar och möjlighet att anordna utbildning för elever med vissa funktionshinder

Utredaren skall kartlägga och analysera hur utbildningen för döva, hörselskadade eller dövblinda elever utifrån behov och efterfrågan bäst kan organiseras så att eleverna ges möjlighet att få en ändamålsenlig utbildning av hög kvalitet. Utredaren skall särskilt analysera skillnaderna mellan statliga specialskolor för döva och hörselskadade elever samt regionala hörselklasskolor med kommunen som huvudman, t.ex. Alviksskolan i Stockholm. Denna del av uppdraget omfattar även utbildning vid riksgymnasieskolor för döva eller hörselskadade elever samt elever med svåra rörelsehinder.

Utifrån detta underlag skall utredaren överväga om det krävs förändringar i styrning, organisation eller ansvarsfördelning för utbildningen. I det fall utredaren lämnar förslag till åtgärder skall utredaren redovisa de ekonomiska konsekvenserna av förslagen samt föreslå nödvändiga författningsändringar.

Genomförande av uppdraget

Utredaren skall i sitt arbete samverka med berörda skolhuvudmän, myndigheter, utredningar och handikapporganisationer samt Sveriges Kommuner och Landsting.

Den del av uppdraget som avser återetablering av Ekeskolan och Hällsboskolan som statliga specialskolor redovisas till regeringen senast den 15 maj 2007.

Uppdragen skall i övriga delar redovisas senast den 3 december 2007.

(Utbildnings- och kulturdepartementet)

Statens offentliga utredningar 2007

Kronologisk förteckning

1. Telefonsäljning. Jo.
2. Från socialbidrag till arbete.
+ Bilaga. Fördjupningsstudier.
+ Lättläst. Sammanfattning. S.
3. Föräldraskap vid assisterad befruktning. Ju.
4. Trafikinspektionen
– en myndighet för säkerhet och skydd inom transportområdet. N.
5. Summa summarum – en fristående myndighet för utredning av anmälningar om brott av poliser och åklagare? Ju.
6. Målsägandebiträdet.
Ett aktivt stöd i rättsprocessen. Ju.
7. Den nya inskrivningsmyndigheten. M.
8. Nya förutsättningar för ekobrottsbekämpning. Ju.
9. Svenskan i världen. UD.
10. Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft. Fi.
11. Regional utveckling och regional samhällsorganisation. Fi.
12. Hälso- och sjukvården. Fi.
13. Staten och kommunerna – uppgifter, struktur och relation. Fi.
14. Renovering av bostadsmarknad efterlyses!
Om ungas möjligheter till en egen bostad.
Rapport nr 1:
Om bara någon kunde säga vad jag ska göra för att få en bostad så skulle jag göra det.
Rapport nr 2:
Måste man ha tur?
Studier av yngre på bostadsmarknaden i svenska städer.
Rapport nr 3:
Effektiv bostadsservice och förmedling av bostäder – ur ett dubbelt användarperspektiv.
Rapport nr 4:
Unga vuxna på bolånemarknaden. M.
15. Stöd för framtiden – om förutsättningar för jämställdhetsintegrering.

Idébok:
Jämställd medborgarservice. Goda råd om jämställdhetsintegreringen. En idébok för chefer och strateger.
Metodbok:
JämStöd Praktika. Metodbok för jämställdhetsintegrering. IJ.
16. Ändrad könstillhörighet – förslag till ny lag. S.
17. Äktenskap för par med samma kön.
Vigsselfrågor. Ju.
18. Arbetsmarknadsutbildning för bristyrken och insatser för arbetslösa ungdomar. N.
19. Friskare tänder – till rimliga kostnader. S.
20. Administrativa sanktioner på yrkesfiskets område. Jo.
21. GMO-skador i naturen och Miljöbalkens försäkringar. M.
22. Skyddet för den personliga integriteten. Kartläggning och analys. Del 1+2. Ju.
23. Genomförande av tredje penningtvättsdirektivet. Fi.
24. Veterinär fältverksamhet i nya former. Jo.
25. Plats för tillväxt? Fi.
26. Alternativ tvistlösning. Ju.
27. Auktorisation av patentombud. N.
28. Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan. Förslag till nytt mål- och uppföljningssystem. U.
29. Hur tillämpas expropriationslagens ersättningsbestämmelser? Ju.
30. Två nya statliga specialskolor.
+ Lättläst+ Daisy. U.
31. Alltid redo! En ny myndighet mot olyckor och kriser. Fö.
32. Tillväxt genom turistnäringen. N.
33. Släpvagnskörning med B-körkort – när kan de nya EU-reglerna börja tillämpas? N.
34. Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas. Ju.

35. Flyttning och pendling i Sverige. Fi.
36. Bioenergi från jordbruket – en växande resurs. + Bilagedel. Jo.
37. Vård med omsorg – möjligheter och hinder. S.
38. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2007. Nu levandes ansvar, framtida generationers frihet. M.
39. Framtidens polis. Ju.
40. Valsystem och representationseffekter. En jämförande studie av 25 länder. Ju.
41. Misstroendeförklaring och regeringsbildning 1994–2006. Regeltillämpning och författningspolitiska alternativ. Ju.
42. Från statsminister till president? Sveriges regeringschef i ett jämförande perspektiv. Ju.
43. Bättre arbetsmiljöregler II. Skyddsombud, beställansvar, byggarbetsplatser m.m. A.
44. Tsunamibandet. Fi.
45. Utökat elektroniskt informationsutbyte. Fi.
46. Ansvarsfrågan vid odling av genmodifierade grödor. Jo.
47. Den osynliga infrastrukturen – om förbättrad samordning av offentlig IT-standardisering. N.
48. Patientdata och läkemedel m.m. S.
49. Organisationsform för VTI och SIKA. N.
50. Mångfald är framtiden. Ku.
51. Riksbankens finansiella oberoende. Fi.
52. Beslutanderätt vid gemensam vårdnad m.m. Ju.
53. Sjukhusens läkemedelsförsörjning. S.
54. Barnet i fokus
En skärpt lagstiftning mot barnpornografi. Ju.
55. Betalningstider i näringslivet. N.
56. Revisionsutskott m.m.; Genomförande av 2006 års revisorsdirektiv. Ju.
57. Etiskt godkännande av djurförsök – nya former för överprövning. Jo.
58. Hamnstrategi – strategiska hamnader i det svenska godstransportsystemet. N.
59. Strategiska godsnoder i det svenska transportsystemet – ett framtidsperspektiv. N.
60. Sverige inför klimatförändringarna – hot och möjligheter. DVD medföljer. M.
61. Deluppföljning 2 av den kommunal-ekonomiska utjämningen – med förslag till förändringar i kostnadsutjämningen. Fi.
62. Utjämning av kommunernas LSS-kostnader – översyn och förslag. Fi.
63. En bättre viltförvaltning med inriktning på älg. Jo.
64. Studiestödsdatalog. U.
65. Domstolarnas handläggning av ärenden. Ju.
66. Rörelser i tiden. IJ.
67. Regeringsformen ur ett könsperspektiv. En övergripande genomgång. Ju.
68. Ett decennium med personval. Erfarenheter och utfall. Ju.
69. Bestämmelser om domstolarna i regeringsformen. Expertgruppsrapport. Ju.
70. Framtidens flygplatser – utveckling av det svenska flygplatssystemet. N.
71. En starkare företagsinteckning. Ju.
72. Kommunal kompetens i utveckling. Fi.
73. Kostnader för personlig assistans. Skärpta regler för utbetalning, användning och återbetalning av assistansersättning. S.
74. Upplåtelse av den egna bostaden. Fi.
75. Att styra staten – regeringens styrning av sin förvaltning. Fi.
76. Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpning. Ju.
77. En svensk veteranpolitik, del 1. Ansvaret för personalen före, under och efter internationella militära insatser. Fö.
78. Bolagisering för ökad konkurrens och effektivitet – förslag om att bolagisera vissa konsult- och entreprenadverksamheter i Banverket och Vägverket. N.
79. Tre nya skolmyndigheter. U.
80. Reach – genomförande och sanktioner. M.
81. Resurser för kvalitet. U.
82. Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten. + Lättläst + daisy. S.
83. Standarder och tillväxt: en kommenterad forskningsöversikt. Standards and growth: a research review. N.
84. Värdet av valdeltagande. Ju.
85. Olika former av normkontroll. Expertgruppsrapport. Ju.
86. Bättre djurskydd – mindre krångel. Jo.
87. Ökad likvärdighet för elever med funktionshinder. + Lättläst. + Daisy. U.

Statens offentliga utredningar 2007

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- Föräldraskap vid assisterad befruktning. [3]
Summa summarum – en fristående myndighet för utredning av anmälningar om brott av poliser och åklagare? [5]
Målsägandebiträdet.
Ett aktivt stöd i rättsprocessen. [6]
Nya förutsättningar för ekobrottsbekämpning. [8]
Äktenskap för par med samma kön.
Vigsselfrågor. [17]
Skyddet för den personliga integriteten.
Kartläggning och analys. Del 1+2. [22]
Alternativ tvistlösning. [26]
Hur tillämpas expropriationslagens ersättningsbestämmelser? [29]
Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas. [34]
Framtidens polis. [39]
Valsystem och representationseffekter.
En jämförande studie av 25 länder. [40]
Misstroendeförklaring och regeringsbildning 1994–2006.
Regeltillämpning och författningsspolitiska alternativ. [41]
Från statsminister till president?
Sveriges regeringschef i ett jämförande perspektiv. [42]
Beslutanderätt vid gemensam vårdnad m.m. [52]
Barnet i fokus
En skärpt lagstiftning mot barnpornografi. [54]
Revisionsutskott m.m.; Genomförande av 2006 års revisorsdirektiv. [56]
Domstolarnas handläggning av ärenden. [65]
Regeringsformen ur ett könsperspektiv.
En övergripande genomgång. [67]
Ett decennium med personval.
Erfarenheter och utfall. [68]
Bestämmelser om domstolarna i regeringsformen. Expertgruppsrapport. [69]

- En starkare företagsinteckning. [71]
Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpning. [76]
Värdet av valdeltagande. [84]
Olika former av normkontroll.
Expertgruppsrapport. [85]

Utrikesdepartementet

- Svenskan i världen. [9]

Försvarsdepartementet

- Alltid redo! En ny myndighet mot olyckor och kriser. [31]
En svensk veteranpolitik, del 1.
Ansvaret för personalen före, under och efter internationella militära insatser. [77]

Socialdepartementet

- Från socialbidrag till arbete.
+ Bilaga. Fördjupningsstudier.
+ Lättläst. Sammanfattning. [2]
Ändrad könstillhörighet – förslag till ny lag. [16]
Friskare tänder – till rimliga kostnader. [19]
Vård med omsorg – möjligheter och hinder. [37]
Patientdata och läkemedel m.m. [48]
Sjukhusens läkemedelsförsörjning. [53]
Kostnader för personlig assistans.
Skärpta regler för utbetalning, användning och återbetalning av assistansersättning. [73]
Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten.
+ Lättläst + daisy. [82]

Finansdepartementet

- Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft. [10]
Regional utveckling och regional samhällsorganisation. [11]
Hälso- och sjukvården. [12]
Staten och kommunerna – uppgifter, struktur och relationer. [13]

Genomförande av tredje penningtvättsdirektivet. [23]
Plats för tillväxt? [25]
Flyttning och pendling i Sverige. [35]
Tsunamibanden. [44]
Utökat elektroniskt informationsutbyte. [45]
Riksbankens finansiella oberoende. [51]
Deluppföljning 2 av den kommunal-ekonomiska utjämningsen – med förslag till förändringar i kostnadsutjämningsen. [61]
Utjämningsen av kommunernas LSS-kostnader – översyn och förslag. [62]
Kommunal kompetens i utveckling. [72]
Upplåtelse av den egna bostaden. [74]
Att styra staten – regeringens styrning av sin förvaltning. [75]

Utbildningsdepartementet

Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan. Förslag till nytt mål- och uppföljningssystem. [28]
Två nya statliga specialskolor. + Lätläst + Daisy. [30]
Studiestödsdatabas. [64]
Tre nya skolmyndigheter. [79]
Resurser för kvalitet. [81]
Ökad likvärdighet för elever med funktionshinder. + Lätläst. + Daisy. [87]

Jordbruksdepartementet

Telefonförsäljning. [1]
Administrativa sanktioner på yrkesfiskets område. [20]
Veterinär fältverksamhet i nya former. [24]
Bioenergi från jordbruket – en växande resurs. + Bilagedel. [36]
Ansvarsfrågan vid odling av genmodifierade grödor. [46]
Etiskt godkännande av djurförsök – nya former för överprövning. [57]
En bättre viltförvaltning med inriktning på älg. [63]
Bättre djurskydd – mindre krångel. [86]

Miljödepartementet

Den nya inskrivningsmyndigheten. [7]
Renovering av bostadsmarknad efterlyses! Om ungas möjligheter till en egen bostad.

Rapport nr 1:
Om bara någon kunde säga vad jag ska göra för att få en bostad så skulle jag göra det.
Rapport nr 2:
Måste man ha tur?
Studier av yngre på bostadsmarknaden i svenska städer.
Rapport nr 3:
Effektiv bostadsservice och förmedling av bostäder – ur ett dubbelt användarperspektiv.
Rapport nr 4:
Unga vuxna på bolånemarknaden. [14]
GMO-skador i naturen och Miljöbalkens försäkringar. [21]
Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2007. Nu levandes ansvar, framtida generationers frihet. [38]
Sverige inför klimatförändringarna – hot och möjligheter. DVD medföljer. [60]
Reach – genomförande och sanktioner. [80]

Näringsdepartementet

Trafikinspektionen
– en myndighet för säkerhet och skydd inom transportområdet. [4]
Arbetsmarknadsutbildning för bristyrken och insatser för arbetslösa ungdomar. [18]
Auktorisation av patentombud. [27]
Tillväxt genom turistnäringen. [32]
Släpvagnskörning med B-körkort
– när kan de nya EU-reglerna börja tillämpas? [33]
Den osynliga infrastrukturen
– om förbättrad samordning av offentlig IT-standardisering. [47]
Organisationsform för VTI och SIK. [49]
Betalingstider i näringslivet. [55]
Hamnstrategi – strategiska hamnoder i det svenska godstransportsystemet. [58]
Strategiska godsnoder i det svenska transportsystemet – ett framtidsperspektiv. [59]
Framtidens flygplatser – utveckling av det svenska flygplatssystemet. [70]
Bolagisering för ökad konkurrens och effektivitet – förslag om att bolagisera vissa konsult- och entreprenadverksamheter i Banverket och Vägverket. [78]
Standarder och tillväxt: en kommenterad forskningsöversikt. Standards and growth: a research review. [83]

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Stöd för framtiden – om förutsättningar för jämställdhetsintegrering.

Idébok:

Jämställd medborgarservice. Goda råd om jämställdhetsintegreringen. En idébok för chefer och strateger.

Metodbok:

JämStöd Praktika. Metodbok för jämställdhetsintegrering. [15]

Rörelser i tiden. [66]

Kulturdepartementet

Mångfald är framtiden. [50]

Arbetsmarknadsdepartementet

Bättre arbetsmiljöregler II. Skyddsombud, beställansvar, byggarbetsplatser m.m. [43]